

1	GİRİŞ.....	5
2	BÖLGE VİZYONU	7
3	TEMATİK EKSENLER.....	9
3.1	TE1: REKABET GÜCÜ.....	9
3.1.1	TE1.S1 Lider Sektörlerde Katma Değerin Artırılması	13
3.1.1.1	Tarım ve Tarıma Dayalı Gıda Sanayinde Katma Değerin Artırılması	13
3.1.1.2	Kimya Sanayinde Katma Değerin Artırılması	15
3.1.1.3	Tekstil-Giyim Eşyası Sanayinde Katma Değerin Artırılması	15
3.1.2	TE1.S2 Güçlü Sektörlerin Pazar Ağlarının Genişletilmesi	16
3.1.2.1	Metal eşya-makine Sanayinin Pazar Ağlarının Geliştirilmesi.....	17
3.1.2.2	Lojistik Sektörünün Pazar Ağlarının Geliştirilmesi	17
3.1.2.3	Kağıt Ürünleri Sanayinin Pazar Ağlarının Geliştirilmesi	18
3.1.3	TE1.S3 Gelişen Sektörlerin Arz Yönünden Güçlendirilmesi	19
3.1.3.1	Turizm Sektörünün Arz Yönünden Güçlendirilmesi	19
3.1.3.2	Mobilya Sektörünün Arz Yönünden Güçlendirilmesi	20
3.1.3.3	Yenilenebilir Enerji Sektörünün Arz Yönünden Güçlendirilmesi	20
3.1.4	TE1.S4 Girişimciliğin Geliştirilmesi	21
3.1.5	TE1.S5 Yatırım Ortamının İyileştirilmesi ve Bölgenin Tanıtımı	21
3.1.5.1	Yatırım Ortamının iyileştirilmesi	22
3.1.5.2	Bölgenin Markalaşması ve Marka Olarak Tanıtılması	22
3.1.6	TE1.S6 İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi.....	23
3.1.6.1	İşgücü Arz ve Taleplerinin Belirlenmesi.....	24
3.1.6.2	İşgücü Niteliğinin Artırılması.....	24
3.1.7	TE1.S7 Ar-Ge ve İnovasyonun Geliştirilmesi.....	25
3.1.7.1	Bölgedeki Üniversiteler ile Sanayi Kuruluşları Arasında Ar-Ge'ye Yönelik İşbirliği Çalışmalarının Geliştirilmesi	25
3.1.7.2	Bölgenin İnovasyon Kapasitesinin Geliştirilmesi.....	25
3.2	TE2 SOSYAL UYUM	27
3.2.1	TE2.S1 Göçle Gelen Nüfusun Sosyal ve İktisadi Uyumunun Sağlanması.....	27
3.2.1.1	Göçle Gelen Nüfusun Yaşadığı Bölgelerde Kentsel Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi	28
3.2.1.2	Göçle Gelen Nüfusun Mesleki ve Sosyal Adaptasyonunun Sağlanması.....	28
3.2.2	TE2.S2 Dezavantajlı Grupların İş Hayatına ve Sosyal Yaşama Katılımının Artırılması	28
3.2.2.1	Çocuk ve Gençlere Yönelik Faaliyetlerin Geliştirilmesi	29
3.2.2.2	Kadınların Sosyal Yaşama Katılması ve Statüsünün İyileştirilmesi.....	29

3.2.2.3	Yaşlı ve Engellilerin Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi	29
3.2.3	TE2.S3 Sivil Toplum Faaliyetlerinin Geliştirilmesi	30
3.2.3.1	Bölgesel Sivil Toplum Örgütlenmesinin Geliştirilmesi.....	30
3.2.3.2	Kurumlar Arası İşbirliğinin Geliştirilmesi	30
3.3	TE3 YAŞAM KALİTESİ	32
3.3.1	TE3.S1 Sağlık Hizmetlerinin İyileştirilmesi	32
3.3.2	TE3.S2 Eğitim Hizmetlerine Yönelik Mekansal Altyapının Geliştirilmesi.....	33
3.3.3	TE3.S3 Kentsel Çevrenin Kalitesinin Artırılması ve Altyapının Geliştirilmesi.....	34
3.3.4	TE3.S4 Kentlerin Güvenliğinin Geliştirilmesi.....	34
3.4	TE4 ÇEVRE	35
3.4.1	TE4.S1 Katma Değeri Yüksek Endemik Bitkilerin Değerlendirilmesi.....	35
3.4.2	TE4.S2 Güneş ve Rüzgar Enerjisi Kaynaklarının Değerlendirilmesi.....	36
3.4.3	TE4.S3 Hassas Bölgelerin Korunması	36
3.4.4	TE3.S4 Çevre Dostu Faaliyetlerin Geliştirilmesi	37
3.4.5	TE4.S5 Çevre Sorunları Hakkında Farkındalık Yaratılması	38
3.4.6	TE4.S6 Kültürel Mirasın Korunması ve Yaşatılması	38
4	ALT-BÖLGE STRATEJİLERİ	39
4.1	1. Alt Bölge (Anamur, Bozyazı, Aydıncık).....	44
4.1.1	S1 Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak.....	44
4.1.2	S2 Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek	45
4.2	2. ALT BÖLGE (MUT, GÜLNAR).....	46
4.2.1	S1 Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek	47
4.2.2	S2 Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek	48
4.3	3. ALT BÖLGE(SİLİFKE, ERDEMLİ)	48
4.3.1	S1 Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak.....	49
4.4	4. ALT BÖLGE (TARSUS, ÇAMLIYAYLA)	50
4.4.1	S1 Metropolen alanla bütünleşmeye yönelik gelişmeyi sağlamak.....	51
4.4.2	S2 Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek	53
4.5	5. ALT BÖLGE(POZANTI, ALADAĞ, KARAIŞALI).....	53
4.5.1	S1 Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak.....	54
4.5.2	S2 Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek	55
4.5.3	S3 Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek	56
4.6	6. ALT BÖLGE (CEYHAN, YUMURTALIK, KARATAŞ).....	56
4.6.1	S1 Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak.....	57
4.6.2	S2 Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek	58

4.7	7. ALT BÖLGE (KOZAN, İMAMOĞLU).....	58
4.7.1	S1 Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak.....	59
4.7.2	S2 Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek	59
4.8	8. ALT BÖLGE (FEKE, SAİMBEYLİ, TUFANBEYLİ)	60
4.8.1	S1 Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek	60
5	FİNANSMAN	62
6	PERFORMANS GÖSTERGELERİ.....	64
7	KOORDİNASYON, İZLEME VE DEĞERLENDİRME.....	67

BÖLGESEL VİZYON VE STRATEJİLER

1 GİRİŞ

TR62 Çukurova Bölge Planı'nın bu bölümünde bölgenin 2010-2013 döneminde ulaşmayı hedeflediği vizyon; bu vizyona erişmek için kullanılacak olan müdahale alanlarını oluşturan “tematik eksenler”, bu eksenler çerçevesinde belirlenen hedefler, bu hedeflere yönelik olarak geliştirilen genel ve özel stratejiler ile eylemler ele alınmaktadır. Bu bölümde yer alan amaç, hedef ve stratejiler 9. Kalkınma Planı'nın hedef ve öncelikleriyle uyumlu olarak belirlenmiştir.

Bölge, gerek Mevcut Durum Analizi ve gerekse de Mevcut Durum Değerlendirme Raporu'nda defaten vurgulandığı gibi stratejik bir konuma sahip bulunmaktadır. Konumun yanında bölgenin sahip olduğu mukayeseli üstünlüklerini avantaja dönüştürmek için bölgesel vizyon çerçevesinde belirlenmiş olan rekabet edebilirlik, insan kaynakları, sosyal uyum, yaşanabilirlik ve sürdürülebilirlik tematik eksenlerinde gelişme sağlanması hedeflenmektedir. Bu eksenlerin her biri için belirlenmiş olan hedeflere yönelik olarak genel ve özel stratejiler ile eylemler tespit edilmiştir.

Çukurova Bölge Planında yer alan temel stratejiler yukarıda ifade edilen tematik eksenler etrafında oluşturulmakla birlikte sosyo-ekonomik kalkınmanın bölge içinde dengeli biçimde dağılımının sağlanması amacıyla “alt bölgeler” başlığı da ayrı bir coğrafi eksen olarak ele alınmış ve her bir alt bölge için farklı strateji ve eylemler tasarlanmaya çalışılmıştır.

Belirlenmiş olan dört ana tematik eksen çerçevesinde ifade edilen stratejiler bölge geneli için olmakla beraber, daha çok “metropolitan bölge” olarak adlandırılan Adana ve Mersin kent merkezlerinin oluşturduğu alana yöneliktir. Bu sebeple il merkezlerinde yer alan metropoliten ilçeler alt bölgeler belirlenirken dikkate alınmamış ve bu ilçeler için ayrıca alt bölge stratejisi tasarlanmamıştır. Belirlenen alt bölgeler sadece Adana ve Mersin illerinin dış ilçelerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş ve bu alt bölgeler oluşturulurken sosyo-ekonomik benzerlikler, coğrafi yakınlık ve ilçeler arası ilişkiler gibi farklı kriterler dikkate alınmıştır.

Buna göre, TR62 Çukurova Bölgesinde merkez ilçeler dışında kalan ilçeler ile 8 alt bölge meydana getirilmiştir. Plan kapsamında belirlenen bölgesel stratejilere coğrafi eksende

derinlik kazandıran bu alt bölgeler sayesinde bir yandan bölgenin benzer özellikler gösteren ilçelerinin birlikte değerlendirilmeye alınması sağlanırken, diğer yandan birbirinden oldukça farklı tipoloji ve gelişmişlik seviyelerine sahip bölge parçaları ortaya çıkarılmıştır.

2 BÖLGE VİZYONU

Yerel paydaşlarla yapılmış olan katılımcı toplantılar neticesinde TR62 Çukurova bölgesinin 2010-2013 dönemi için vizyonu;

“Stratejik konumunu ve zengin kaynaklarını değere dönüştüren, Doğu Akdeniz’in lider bölgesi olmak” olarak belirlenmiştir.

Bölge, stratejik konumu ve mukayeseli üstünlüklerini avantaja dönüştürmek suretiyle **rekabet** yeteneklerini üst seviyelere taşıyarak, genç insan kaynağının niteliklerini istihdam artışını sağlayacak şekilde yapılandırarak, doğal kaynaklarını **sürdürülebilirlik** ilkeleri çerçevesinde değerlendirerek, bölge içinde toplumun farklı kesimleri arasında **uyumu** sağlayarak, bölgenin cazibesi yüksek bir yaşam alanı haline gelmesi için **yaşam kalitesini** artırarak ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltarak Doğu Akdeniz’de lider bölge konumuna gelecektir. Bu çerçevede, Çukurova Bölgesi, vizyonuna ulaşmak için 4 ana tematik eksenle gelişme sağlayacaktır. Bu eksenler:

REKABET GÜCÜ,

SOSYAL UYUM,

YAŞAM KALİTESİ,

VE ÇEVRE’ dir.

Bölge planının temel eksenini bu başlıklar oluşturmaktadır. Fakat, bölgenin kalkınmasının bölge içinde de dağılımının sağlanması amacıyla bir **“alt bölgeler”** başlığı da ayrı bir eksen olarak ele alınmış, her alt bölge¹ için farklı bileşimler oluşturan strateji ve eylemler tasarlanmıştır.

Bölge vizyonu, tematik eksenler ve stratejilerin sistematik yapısı aşağıdaki şemada gösterilmektedir.

¹ Ayrıntılı bilgi için Bkz. Değerlendirme Raporu.

3 TEMATİK EKSENLER

3.1 TE1: REKABET GÜCÜ

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tanımına göre rekabet gücü, bir ülkenin ya da bölgenin serbest ticaret ve piyasa koşullarında ulusal ya da uluslararası piyasaların taleplerini karşılayan mal ve hizmetleri üretebilme ve eşzamanlı olarak vatandaşlarının reel gelirini artırmayı ve sürdürmeyi sağlayabilme yeteneğidir.

Bu tanım çerçevesinde Çukurova Bölgesi sahip olduğu konum ve kaynakları ve göreceli üstünlükleri değerlendirmek suretiyle gerek Türkiye içerisinde gerekse yurtdışında rekabet edebilir hale gelmeyi hedeflemektedir. Bu amaçla, oluşturulan stratejiler, MDA'da belirlenen mukayeseli üstünlüğe sahip sektörlerde etkinlik ve verimliliği artırmayı hedefleyen bir rekabet ile yüksek gelir ve istihdam seviyelerine ulaşmayı ve bu seviyeleri sürdürebilmeyi amaçlamaktadır. Söz konusu kilit sektörler ve rekabet gücü tematik eksenindeki ilişki aşağıdaki şemada gösterilmektedir.

Tablo 1: Rekabet gücü stratejileri ve öne çıkan sektörler arasındaki ilişki

Stratejiler Alt Stratejiler	Tarım- Gıda	Kimya	Tekstil- Giyim Eşyası	Metal- Makine	Lojistik	Kağıt Ürünleri	Turizm	Mobilya	Yenilenebilir Enerji
TE1.S1 Lider Sektörlerde Katma Değerin Artırılması									
Tarım ve Tarıma Dayalı Gıda Sanayinde Katma Değerin Artırılması									
Kimya Sanayinde Katma Değerin Artırılması									
Tekstil-Giyim Eşyası Sanayinde Katma Değerin Artırılması									
TE1.S2 Güçlü Sektörlerin Pazar Ağlarının Genişletilmesi									
Metal eşya-makine Sanayinin Pazar Ağlarının Geliştirilmesi									
Lojistik Sektörünün Pazar Ağlarının Geliştirilmesi									
Kağıt Ürünleri Sanayinin Pazar Ağlarının Geliştirilmesi									
TE1.S3 Gelişen Sektörlerin Arz Yönünden Güçlendirilmesi									
Turizm Sektörünün Arz Yönünden Güçlendirilmesi									
Mobilya Sektörünün Arz Yönünden Güçlendirilmesi									
Yenilenebilir Enerji Sektörünün Arz Yönünden Güçlendirilmesi									
TE1.S4 Girişimciliğin Geliştirilmesi									
TE1.S5 Yatırım Ortamının İyileştirilmesi ve Bölgenin Tanıtımı									
Yatırım Ortamının iyileştirilmesi									
Bölgenin Markalaşması ve Marka Olarak Tanıtılması									
TE1.S6 İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi									
İşgücü Arz ve Taleplerinin Belirlenmesi									
İşgücü Niteliğinin Artırılması									
TE1.S7 Ar-Ge ve İnovasyonun Geliştirilmesi									
Bölgedeki Üniversiteler ile Sanayi Kuruluşları Arasında Ar-Ge'ye Yönelik İşbirliği Çalışmalarının Geliştirilmesi									
Bölgenin İnovasyon Kapasitesinin Geliştirilmesi									

REKABET GÜCÜ STRATEJİLERİ

TE1.S1 LİDER SEKTÖRLERDE KATMA DEĞERİN ARTIRILMASI

TE1.S2 GÜÇLÜ SEKTÖRLERİN PAZAR AĞLARININ GENİŞLETİLMESİ

TE1.S3 GELİŞEN SEKTÖRLERİN ARZ YÖNÜNDEN GÜÇLENDİRİLMESİ

TE1.S4 GİRİŞİMCİLİĞİN GELİŞTİRİLMESİ

TR1.S5 YATIRIM ORTAMININ İYİLEŞTİRİLMESİ ve BÖLGENİN TANITIMI

TE1.S6 İNSAN KAYNAKLARININ GELİŞTİRİLMESİ

TE1.S7 AR-GE VE İNOVASYONUN GELİŞTİRİLMESİ

Bölgenin rekabet gücünü artırmak amacıyla yapılan çalışmaların etkinliğini artırmak ve süreci hızlandırmak için bölgedeki kaynaklar ve sektörel uzmanlaşma yönünden en avantajlı olan sektörler değerlendirilmelidir. Bölgede “temel sektör” olarak tanımlanabilecek, ulusal ya da uluslar arası ölçekte öne çıkan sektörlerin bulunmadığı, bazı sektörlerin Türkiye içerisinde orta sıralarda yer aldığı tespit edilmişti². Bu belli başlı sektörlerde gerçekleştirilecek gelişme, bölgenin sektörel uzmanlaşmasını sağlayacak, temel sektör ya da sektörlerini oluşturacak ve bu sayede rekabet etme gücünü artıracaktır. Bu doğrultuda, bölgedeki öne çıkan sektörler istihdam, birim sayısı, ciro ve dış ticaret kapasiteleri açısından değerlendirilmiş ve kendi içinde bu kriterler göz önünde bulundurularak sınıflanmıştı³. Bu çerçevede, bölgede öne çıkan sektörler, “Lider sektörler”, “Güçlü sektörler” ve “Gelişen sektörler” olarak üç ayrı grupta değerlendirilmişti⁴. Bu gruplara yönelik olarak üç ayrı strateji belirlenmiştir.

Rekabet gücü yukarıda mal ve hizmet üretebilme yeteneği olarak tanımlanmıştı. Bu yeteneğin geliştirilebilmesi için öncelikle bölgenin üretim miktarlarının artırılması hedeflenmektedir. Üretim miktarlarının artırılması için başvurulacak yöntemlerden başlıcası

² Bkz. Değerlendirme Raporu s. 18.

³ Bölgedeki öne çıkan sektörler ve alt sektörlerle ilgili detaylı bilgi için Bkz. Mevcut Durum Analizi s.188-373.

⁴ Bkz. Değerlendirme Raporu s. 107.

bölgede girişimciliğin geliştirilmesidir. Bölgede girişimci kültürünün geliştirilmesi bölgede bulunan yüksek miktarda (yaklaşık 13 milyar TL) mevduatın üretime yönlendirilmesi için elzemdir.

Yatırım ortamının iyileştirilerek yatırım süreçlerinin hızlandırılması ve bölgedeki yatırım imkanlarının tanıtımı yeni yatırımlar gerçekleşmesini sağlayarak toplam üretim miktarı ve kalitesini etkileyecektir.

Bir ülkenin ya da bölgenin sosyo-ekonomik gelişmesinde ve refah düzeyinin yükselmesinde temel unsur insan kaynağıdır. Yetişmiş ve nitelikli işgücü, bölgenin rekabet etme kabiliyeti ve üretimin verimliliği açısından önemlidir. Stratejik konuma ve zengin doğal kaynaklara sahip olan Çukurova Bölgesi'nin bu kaynakları üretime ve katma değere dönüştürmesinde uygulayacağı insan kaynakları politikası çok büyük önem arz etmektedir. Bölgenin sahip olduğu genç nüfusun belirli bir strateji çerçevesinde geliştirilecek olan nitelikleri önümüzdeki dönemde bölgenin sosyal, ekonomik ve mekansal gelişiminin şekillenmesini sağlayacaktır.

Mal ve hizmetlerin ulusal ya da uluslar arası piyasalarda yer edinebilmesi için üretim miktarı kadar niteliği de belirleyici rol oynamaktadır. Günümüzde, üretimin niteliğini geliştiren en önemli faktörün inovasyon olduğu bilinmektedir. Bölgenin inovasyon alanında Türkiye içerisindeki yeri⁵ bu konuda performansının potansiyelinin oldukça altında olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda bölgenin rekabet gücündeki artış bölgenin öne çıkan sektörleri öncelikli olmak üzere Ar-Ge ve inovasyonun geliştirilmesine bağlıdır.

⁵ Düzey 2 bölgeleri patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım başvuru sayıları için Bkz.Değerlendirme Raporu, s. 11.

3.1.1 TE1.S1 Lider Sektörlerde Katma Değerin Artırılması

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Bölgesel katma değerdeki artış oranı	-	%10 (2009-2013)
Bölgenin gıda sanayi ihracatının Türkiye içindeki payı	%4 (2007)	%10 (2013)
Bölgenin kimya sanayi ihracatının Türkiye içindeki payı	%5,9 (2007)	%10 (2013)
Bölgenin tekstil ve giyim eşyası sanayi ihracatının Türkiye içindeki payı	%1,5 (2007)	%2,5 (2013) (2002'deki oran)

Bölgedeki lider sektörler, bölgenin doğal kaynakları, insan kaynakları, geçmişten gelen bilgi birikimi ve güncel global gelişmeler çerçevesinde bölgenin temel gelişme eksenlerini teşkil edecek sektörlerden oluşmaktadır. Bu sektörler, bölge içinde halihazırda üretim, dış ticaret ve istihdam konularında belli bir yoğunlaşma ve uzmanlaşmaya sahiptir. Bu kriterler göz önüne alındığında bölgede lider sektörler tarım ve tarıma dayalı gıda sanayi, kimya sanayi ve tekstil ve giyim eşyası sektörleridir.

“Lider sektörlerde katma değer artırılması” stratejisi, bu sektörlerde rekabet gücünü daha üst seviyelere çıkarmak için mevcut üretim biçimlerinin yenilikçi modellerde yeniden yapılandırılması, ar-ge faaliyetlerinin geliştirilmesi, markalaşma, yeni teknolojilerin gerek bölge içindeki kurumlarla, gerekse yurtdışı yatırımların gerçekleşmesiyle geliştirilmesi faaliyetlerini ön görmektedir.

Lider Sektörler
Tarım ve Tarıma Dayalı Gıda Sanayi Kimya Sanayi Tekstil-Giyim Eşyası Sanayi

3.1.1.1 Tarım ve Tarıma Dayalı Gıda Sanayinde Katma Değerin Artırılması

Tarım sektörü barındırdığı istihdam, gerçekleştirdiği dış ticaret, diğer sektörlerle sağladığı girdiler açısından Çukurova Bölgesi için tarihsel olarak temel sektör olma özelliği göstermiştir. Bu sektör zaman içerisinde bölge için bu özelliğini yitirmiş olmasına rağmen halen “temel sektör” olma potansiyeline sahiptir. Bölgedeki tarım üretimi Adana’da tarla

ürünleri, Mersin’de ise meyve sebze üretimi üzerine yoğunlaşmaktadır. Tarla ürünleri büyük ölçüde gıda sanayinde işlenmeye müsait olup, meyve, sebze üretimi ise daha çok sofralık tüketim için uygun karaktere sahiptir.

Ayrıca, bölge bitkisel üretim miktarı ve değeri bakımından yüksek değerlere ulaşırken verimlilikte daha alt sıralarda yer almaktadır⁶. Bu çerçevede ele alındığında tarımda verimliliğin artırılması, üretilen ürünlerin katma değerinin yükseltilmesine yönelik olarak gerçekleştirilecek faaliyetler, organik ürün üretiminin artırılması ve ürünlerin pazarlanmasına dönük faaliyetler tarımın bölgede geliştirilmesini sağlayacaktır⁷.

Tarıma dayalı gıda sanayi de tarım sektöründeki gelişmeye paralel olarak, bölgede istihdam, firma sayısı, ciro ve ihracat gibi temel değişkenlerin tümünde öne çıkan bir imalat sanayi sektörü olup, ihracat ve istihdamda yoğunlaşmış olmakla birlikte son dönemde yoğunlaşma endeksinde azalma görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, sektör bölge için geleneksel bir karaktere sahiptir. Bu geleneksel yapısını daha rekabetçi bir yapıya dönüştürmesi ve sektörün bölgenin lider sektörü olarak daha fazla katma değer yaratabilmesi için inovasyon ile birlikte bir dönüşüme ihtiyacı vardır⁸. Bölgede gıda teknolojisinin geliştirilmesi, gıda sanayinin bölgenin tarımsal karakteriyle uyumlu şekilde yapılanması, üretim süreçlerinin geliştirilmesi, gıda sanayinde yer alan birimlerin organize olmaları gibi faaliyetler gerçekleştirilecektir.

Tarım ve tarıma dayalı gıda sanayinde gerçekleştirilebilecek faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Bölgesel tarım mastır planının oluşturulması
- Organize tarım bölgelerinin oluşturulması
- Bölgedeki üniversitelerin ilgili bölümleri ile tarım ve tarıma dayalı gıda sanayindeki işletmeler arasındaki işbirliklerinin oluşturulması, mevcut işbirliklerinin güçlendirilmesi
- Tarımda Ar-ge faaliyetleri, verimlilik artırıcı teknik/teknoloji, ürün-insan kaynakları geliştirilmesi, verimli sulama tekniklerinin geliştirilmesi
- Bölgesel ölçekli tarımsal veri-bilgi merkezinin kurulması
- Bölgesel ölçekte bir akredite laboratuvar kurulması

⁶ Ayrıntılı bilgi için Değerlendirme Raporu s.12.

⁷ Bkz. Değerlendirme Raporu s.105, GZFT Analiz Tablosu.

⁸ Bkz. Değerlendirme Raporu s.105, GZFT Analiz Tablosu.

- Organik tarım, iyi tarımın yaygınlaştırılması
- Paketleme, depolama, işleme faaliyetlerinin geliştirilmesi
- Organik ürünlerin işlenmesine yönelik tesislerin geliştirilmesi
- Gıda teknolojisi ve ar-ge faaliyetlerinin geliştirilmesi
- Tarım ve tarıma dayalı gıda sanayine yönelik değer zinciri analizinin yapılması
- Kümelenme çalışmalarının gerçekleştirilmesi

3.1.1.2 Kimya Sanayinde Katma Değerin Artırılması

Kimya sanayi bölgenin dış ticaretinde önemli bir yere sahip olan, bölgede belli alt sektörleri ile öne çıkan, aynı zamanda bölgenin gündeminde yer alan enerji yatırımlarıyla daha da gelişme potansiyeline sahip bir sektördür⁹. Ham petrol boru hatlarının kesişme noktası olması, yakın gelecekte gerçekleştirilecek rafineri yatırım kararı ve ilan edilmiş olan Ceyhan Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi, bölgenin petro-kimya ürünlerinin üretiminde önemli bir merkez haline geleceğini göstermektedir. Fakat, bölgede henüz bu yönde gelişecek olan yatırımlara yönelik bir ön hazırlık bulunmamaktadır. Kimya sanayine yönelik olarak gerçekleştirilecek faaliyetlerde bu hazırlığın yapılması temel amaç niteliğindedir. Bu kapsamda gerçekleştirilebilecek faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- İnsan kaynaklarının sektörün ihtiyaçlarına yönelik geliştirilmesi
- Bölgede ortaöğretim ve yüksek öğretimin sektörün ihtiyaçlarına yönelik olarak yapılandırılması
- Bölgede sektörel Ar-Ge çalışmalarının geliştirilmesi
- Kümelenme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi

3.1.1.3 Tekstil-Giyim Eşyası Sanayinde Katma Değerin Artırılması

Tekstil sektörü tarihsel olarak Çukurova Bölgesi'nin sanayileşme sürecinde en önde gelen sektör olmuştur. Bu yönüyle bölgede geleneksel bir yapıya sahiptir. İstihdam, birim sayısı, dış ticaret verilerinde halen bu baskın özelliğini korumaktadır¹⁰. Fakat, sektör küresel ve ulusal değişimlere uyum sağlamakta zorlanması sebebiyle zaman içerisinde eski önemini ve ağırlığını yitirme eğilimi göstermektedir. Bölgede halen sentetik iplik, kumaş üretiminde büyük ölçekli firmalar bulunmaktadır. Ayrıca, bölgede tekstil sektörünün gelişmesine paralel olarak konfeksiyon, giyim eşyası sektörü de belli bir yapılanma içerisinde. Ulusal politikalar, global eğilimler ve bölgenin sanayileşme yolunda geçirdiği evreler dikkate

⁹ Ayrıntılı bilgi için Bkz. Mevcut Durum Analizi s.162-164, s.174, s.240-258, Değerlendirme Raporu s.94-107.

¹⁰ Ayrıntılı bilgi için Bkz. Mevcut Durum Analizi s.162-164, s.174, s.260-279, Değerlendirme Raporu s.94-107.

alındığında tekstil sektörü ülkenin daha az gelişmiş bölgelerinde yer seçme eğilimindedir. Bu çerçevede değerlendirildiğinde bölgenin tekstil-giyim eşyası sektöründeki durumu bir değişim ihtiyacı içerisinde olduğunu göstermektedir. Bu sektörde geliştirilecek olan faaliyetler sektörün değişim ihtiyacını karşılamaya yönelik olarak aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- Firmaların ortak ya da bireysel ar-ge faaliyetlerinin geliştirilmesi
- Tekstil sektörü için ürün segmentinin rekabet edebileceği şekilde değiştirilmesi
- Akıllı tekstil¹¹ başta olmak üzere modern üretim tekniklerinin geliştirilmesi
- İstihdam oranı açısından bölgede önemli bir yere sahip hazır giyim - konfeksiyon sektörünün katma değeri yüksek ürünlere yönelmesi, markalaşma, tasarım gibi alanlara doğru gelişmesinin sağlanması
- Katma değeri yüksek üretime yönelik insan kaynaklarının geliştirilmesi
- Sektörün farklı pazar imkanlarını değerlendirmesi amacıyla tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi

3.1.2 TE1.S2 Güçlü Sektörlerin Pazar Ağlarının Genişletilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Metal eşya-makine sanayi ihracatının Türkiye içindeki payı	%2,7 (2007)	%5 (2013)
Bölgenin kağıt ürünleri sanayi ihracatının Türkiye içindeki payı	%3,5 (2007)	%5 (2013)

Bölgedeki güçlü sektörler, üretim, istihdam ve dış ticaret gibi alanlarda lider sektörlerin gerisinde kalsa da zaman içinde belli bir gelişim göstermiş ve günümüz itibarıyla bölgede önemli bir konuma gelmiş sektörlerdir¹². Bu sektörler metal eşya-makine sanayi, lojistik ve kağıt ürünleri olup; bölgenin üretim geleneğinde lider sektörlerle göre çok daha gençtir.

“Güçlü Sektörlerin pazar ağlarının genişletilmesi” stratejisi, söz konusu sektörlerde ar-ge, inovasyon ve katma değeri yüksek ürünlere yönelme dinamiklerini içerse de öncelikli olarak gelişen arza karşılık yeni pazarlar bulma ve mevcut pazar payının arttırılmasının yanı

¹¹ Ar-ge ve inovasyona dayanan, farklı teknolojilerin çevre, insan sağlığı, günlük kullanım kolaylığı gibi hususiyetleri gözeterek kullanıldığı üretim biçimi.

¹² Ayrıntılı bilgi için Bkz.Değerlendirme Raporu s.107.

sıra yeni pazarlardaki talebi karşılayabilecek şekilde altyapı ve ürün çeşitlendirmesinin geliştirilmesinden oluşmaktadır.

Güçlü Sektörler
Metal eşya-makine sanayi Lojistik Kağıt ürünleri

3.1.2.1 Metal eşya-makine Sanayinin Pazar Ağlarının Geliştirilmesi

Ülkemizin en önemli üretim ve ihracat kalemi olan metal eşya – makine sektörü bölge içinde de birim sayısı ve dış ticaret bakımından önemli sektörler arasında yer almaktadır. Metal eşya makine sektörü bölgede büyük ölçekli üretim yapan organizasyon yeteneği yüksek birimlerin yanı sıra genelde küçük ölçekli, dağınık yapıda üretim yapan birimlerden oluşmaktadır. İskenderun’da yassı mamül demir çelik üretiminin başlaması, bölgede tersanecilik yatırımlarının gelişme eğiliminde olması metal eşya makine sektörünün gelişimine olumlu katkı sağlayacak süreçlerdir.

Metal eşya-makine sektörüne yönelik geliştirilen faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Ürün çeşitlenmesinin sağlanması
- Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerinin desteklenmesi
- Sektörde faaliyet gösteren firmaların ağırlıklı olarak yer aldığı bölgelerin fiziksel altyapısının iyileştirilmesi
- Pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi
- Ara eleman ihtiyacına yönelik çalışmaların geliştirilmesi
- Kümelenme faaliyetlerinin geliştirilmesi

3.1.2.2 Lojistik Sektörünün Pazar Ağlarının Geliştirilmesi

Artan ticari ilişkiler ve gelişen ulaşım olanakları ile birlikte ülkemizde son yıllarda hızla gelişmiş olan sektörlerden bir diğeri de lojistik sektörüdür. Çukurova bölgesinin gerek jeo-stratejik konumu ve gerekse liman, demiryolu ve karayolu gibi farklı ulaştırma imkanları ile komşu bölgelere ve özellikle de Doğu ve Güneydoğu Anadolu’ya da hizmet ediyor olması

bölgeyi lojistik sektöründe öne çıkarmaktadır¹³. Öte yandan, ulusal ölçekte alınmış olan lojistik merkez ve lojistik köy kurulması, ticari taşımacılığın gelişmesi yönünde yapılan ulaşım altyapısı yatırımları ve Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi'nin kurulması gibi kararlar sektörün gelişimi yönünden önemlidir. Bölgenin tarımsal üretim potansiyelinin yüksekliği, kimya, kağıt ve mobilya gibi diğer sektörlerdeki gelişme eğilimi bu sektörleri besleyen lojistik sektörünün bölgede gelişimini hızlandırmaktadır.

Bu potansiyelin daha iyi bir biçimde değerlendirilebilmesi ve bölge için daha yüksek katma değer yaratabilmesi amacıyla lojistik sektörüne yönelik geliştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Fiziksel altyapının iyileştirilmesi (lojistik merkez ve lojistik köy projeleriyle ilişkili olarak)
- İnsan kaynakları altyapısının iyileştirilmesi
- Çağdaş standardizasyon ve sertifikasyon faaliyetlerinin geliştirilmesi
- Planlama faaliyetlerinin geliştirilmesi
- Kümelenme faaliyetlerinin geliştirilmesi

3.1.2.3 Kağıt Ürünleri Sanayinin Pazar Ağlarının Geliştirilmesi

Kağıt ve kağıt ürünleri imalatı sektörü ihracat ve ciroda öne çıkan aynı zamanda ihracatta yıldızlaşan bir sektördür. Bu yapısıyla sektörün bölge için önemini önümüzdeki dönemde de sürdüreceği öngörülmektedir.

Bu sektörde yer alan oluklu mukavva, ambalaj alt sektörlerinin gelişmesinde, bölgedeki diğer imalat sanayi kolları, özellikle de tarım-gıda sektörleri ve yakın ülkelerin ürün ihtiyacı önemli rol oynayacak etmenlerdir. Kağıt ürünleri sektörüne yönelik geliştirilebilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Ar-Ge ve inovasyonun geliştirilmesi
- Tasarım yoluyla ürün çeşitliliğinin artırılması

¹³ Bkz. Değerlendirme Raporu s.105, GZFT Tablosu, Güçlü Yanlar.

3.1.3 TE1.S3 Gelişen Sektörlerin Arz Yönünden Güçlendirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Turistik tesislerde geceleme sayısı sıralamasında Düzey2 Bölgeleri arasındaki sıra	9 (2009)	7 (2013)
Mobilya sektörü ihracatının Türkiye içindeki payı	%2,35 (2007)	%4 (2013)
Kurulan yeni rüzgar enerjisi tesisi	-	≥1 (2013)

“Gelişen Sektörler”, bölgenin konumunu, doğal-kültürel kaynaklarını ve insan kaynaklarını değerlendirme açısından yüksek potansiyele sahip olan, ve/veya organizasyon, uzmanlaşma ve yoğunlaşması erken dönemde bulunan turizm, mobilya ve yenilenebilir enerji sektörlerinden oluşmaktadır. Bu sektörler bölgenin mukayeseli üstünlükleri bulunan alanlarda fakat yapısını henüz geliştirememiş durumdadırlar.

“Gelişen Sektörlerin arz yönünden güçlendirilmesi” stratejisi de bölgede gelişmeye açık olan bu sektörlerin temel yapılanmalarını sağlamayı, organizasyon yeteneklerini güçlendirmeyi, insan kaynaklarını bu yönde geliştirmeyi ve üretim-hizmet kapasitesini sektörel uzmanlaşmanın ilerlemesi yönünde geliştirmeyi amaçlamaktadır. Rekabet gücüne yönelik olarak diğer iki gruptaki üst düzey stratejik eylemler de bu sektörlerde uygulanacaktır. Bölgenin bu sektörlerde teknik bilgi ve tecrübesini geliştirmek üzere bölgeye bu alanlarda stratejik yabancı yatırımcı çekilmesi de önem kazanacaktır.

Gelişen Sektörler
Turizm Mobilya Yenilenebilir Enerji

3.1.3.1 Turizm Sektörünün Arz Yönünden Güçlendirilmesi

Bölgede farklı turizm türlerinin geliştirilmesine imkan sağlayan doğal ve kültürel yapı mevcuttur. Bölge, Türkiye içerisinde önemli bir turizm destinasyonu olmaktan ziyade kendi içerisinde ve kısmen yakın civar bölgeler için ikinci konut ve hafta sonu tatil yörenesi olma özelliği göstermektedir. İkinci konutlar kısmen kıyı kesimlerinde kısmen de yayla kesimlerde

yer almaktadır. Bölgede nitelikli yatak kapasitesi sınırlı bir alanda kalmış, buna bağlı olarak mevcut turizm faaliyetleri de bölge genelinde yaygınlaşmamıştır¹⁴. Bu çerçevede gerçekleştirilebilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Bölgesel ölçekte detaylı turistik potansiyelinin tespiti, farklı turizm türlerinin ve destinasyonlarının koordinasyonunu sağlayacak planlama çalışmalarının gerçekleştirilmesi
- Farklı turizm türleri için elverişli özelliklere sahip farklı alt-bölgelerinde bu turizm türlerinin geliştirilmesine yönelik altyapının geliştirilmesi
- Yatak kapasitesinin artırılması
- Tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi
- Turizme yönelik yaygın eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi
- Farklı turizm türlerinin ihtiyaçlarını karşılayacak niteliklere sahip işgücünün geliştirilmesi

3.1.3.2 Mobilya Sektörünün Arz Yönünden Güçlendirilmesi

Mobilya sektörü, Çukurova bölgesinde istihdam ve birim sayısında öne çıkan bir sektördür. Öte yandan, sektörde büyüyen bir pazar var olmakla birlikte artan rekabet koşulları sektöre girmeyi ve sürdürülebilirliği sağlamayı zorlaştırmaktadır. Bu çerçevede gerçekleştirilebilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Markalaşma ve tasarımın geliştirilmesi yoluyla sektörün katma değerinin artırılması
- Üretim kalitesi ve miktarının artırılması
- Üretim teknolojisinin geliştirilmesi
- İnsan kaynaklarının geliştirilmesi

3.1.3.3 Yenilenebilir Enerji Sektörünün Arz Yönünden Güçlendirilmesi

Çukurova Bölgesi, güneş, hidroelektrik, biyo-kütle ve rüzgar enerjisi bakımından yüksek potansiyele sahiptir. Bu potansiyeli daha etkin biçimde kullanmak için ulusal politika hedefleri doğrultusunda bölgenin yapısına uygun olarak geliştirilebilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Sektörde yapılacak yatırımlara yönelik fizibilite çalışmalarının gerçekleştirilmesi

¹⁴ Bkz. Değerlendirme Raporu s.105, GZFT Tablosu, Zayıf Yanlar, Fırsatlar.

- İnsan kaynaklarının geliştirilmesi
- Ar-Ge ve inovasyonun geliştirilmesi
- Yenilenebilir kaynaklar kullanılarak üretilen enerji miktarının artırılması

3.1.4 TE1.S4 Girişimciliğin Geliştirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Bölgede açılan firma sayısının toplam firma sayısına oranı / Türkiye’de açılan firma sayısının toplam firma sayısına oranı	-	≥1 (2013)

Bölge yüksek miktardaki mevduat birikimi¹⁵, genç ve kalabalık nüfusu, zengin doğal kaynakları ve stratejik konumu gibi üretim faktörlerinin son derece zengin olduğu bir bölgedir. Fakat, girişimcilik kültürünün eksikliği nedeniyle mevcut potansiyelinin çok altında bir üretim¹⁶ yapmaktadır. Bölgedeki üretimi arttırmak için girişimciliğin geliştirilmesi bu nedenle temel stratejilerden biri olarak öngörülmektedir.

Halihazırda elinde yeterli sermayesi olmamakla birlikte yenilikçi iş fikrine sahip girişimcilerin bu fikirlerini hayata geçirmeye yönelik faaliyetlerin desteklenmesi için gerekli araçlar oluşturulacaktır. Bu araçlar, başta genç girişimciler olmak üzere tüm girişimcileri sermaye sahipleri ile bir araya getiren kurumsal platformlar ve girişim sermayesi gibi girişimci destek programlarından oluşmaktadır.

3.1.5 TE1.S5 Yatırım Ortamının İyileştirilmesi ve Bölgenin Tanıtımı

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Yabancı sermayeli firma sayısındaki artış	571 (2009)	628 (2013) (%10 artış)
Yatırım teşvik belgeli sabit yatırım miktarı	1.093 milyon TL (2008)	1.202 milyon TL (2013) (%10 artış)

¹⁵ 2009 yılı toplam mevduat miktarları sıralaması için Bkz.Değerlendirme Raporu, s. 11.

¹⁶ GSYİH miktarlarının sıralaması için Bkz.Değerlendirme Raporu, s. 7.

Bölgedeki yatırım ortamının iyileştirilmesi ve bölgenin marka olarak tanıtımı hem bölgeye gelecek yatırımcı sayısını artıracak hem de bölgedeki ürünlerin küresel ölçekte daha geniş pazarlara ulaşmasını sağlayacaktır.

3.1.5.1 Yatırım Ortamının iyileştirilmesi

Girişimciliğin geliştirilmesi hedefine yönelik olarak bölgede mevcut olan sermayenin doğru yatırım alanlarına yönlendirilmesi için bölgede öne çıkan sektör ve alt sektörlerde¹⁷ yatırıma uygun alanların tespit edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda tespit edilen bu yatırım alanlarının yerel, ulusal ve uluslar arası düzeyde tanıtılması ve bölgede yatırım yapmayı düşünen girişimcilerin ilk yatırım süreçlerinin kolaylaştırılması amacıyla danışmanlık çalışmalarının gerçekleştirilmesi faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Halihazırda bölgede yeni yatırımcıların izin ve ruhsat işlemlerini etkili bir şekilde yönetecek işlevsel bir yapı bulunmamaktadır. Bu işlemleri hızlandıracak, kolaylaştıracak kurumsal, organizasyonel ve teknolojik yapılanmaların geliştirilmesi bölgede gerçekleşecek yeni yatırımların ve dolayısıyla üretim miktarının artmasını sağlayacaktır.

Bölge, yabancı doğrudan yatırımcı sayısı bakımından ulusal ölçekte 6. sırada yer almakla beraber üzerinde yer alan bölgelerden çok daha düşük değerlere sahiptir.¹⁸ Buna yönelik olarak, bölgede “Yatırımcıların önündeki engellerin aşılmasına yönelik tek durak ofis faaliyetlerinin geliştirilmesi” çalışmaları gerçekleştirilecektir. Bu faaliyetler kapsamında bölgeye yatırım yapmak isteyen sermaye sahiplerinin her türlü danışmanlık ihtiyacının giderilmesi, bölgede yatırım kararı alan firmaların bürokratik işlemlerini hızlandırmak üzere kamu kurumlarının koordinasyonunun sağlanması gibi faaliyetler bu çerçevede önümüzdeki dönemde yoğunlaştırılacaktır¹⁹.

3.1.5.2 Bölgenin Markalaşması ve Marka Olarak Tanıtılması

Bölgenin markalaşması ve marka olarak tanıtılması hem bölgenin ürettiği ürünün daha organize olarak pazarlanmasını, hem de bölgede yatırım yapmak isteyen ya da yapabilecek potansiyel yatırımcılar için doğru, güvenilir bilgilerin sunulmasını sağlayacaktır.

¹⁷ Bölgede öne çıkan sektör ve alt sektörler için Bkz.Değerlendirme Raporu, s. 97-101.

¹⁸ Bölgedeki YDY sayısı için Bkz.Değerlendirme Raporu, s.11 .

¹⁹ Bkz. Değerlendirme Raporu s.105, GZFT Tablosu.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek faaliyetlerin mükerrer olmasını engellemek amacıyla bölgenin markalaşmasını ve marka olarak tanıtımını amaçlayan platform benzeri tek bir çatı altında toplanması büyük önem arz etmektedir.

Ayrıca; başta Ortadoğu ülkeleri olmak üzere hedef ülkelere yönelik pazar araştırmaları yapılması, irtibat ofisi ve tanıtım bürosu kurulması, bu ülkelere yönelik kendi dillerinde tanıtım materyalleri hazırlanması, bölgeye yatırımcı çekmek amacıyla tanıtım organizasyonları düzenlenmesi ve potansiyel yatırımcılar için bilgi üretilmesi ve yayınlanması gibi faaliyetler gerçekleştirilecektir.

3.1.6 TE1.S6 İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
İnsan kaynaklarının geliştirilmesini destekleyen program sayısı	-	≥5 (2010-2013)
İşsizlik oranı	%22 (2009)	%19 (2013)

Bir ülkenin ya da bölgenin sosyo-ekonomik gelişmesinde ve refah düzeyinin yükselmesinde temel unsur insan kaynağıdır. Yetişmiş ve nitelikli işgücü, bölgenin rekabet etme kabiliyeti ve üretimin verimliliği açısından önemlidir. Stratejik konuma ve zengin doğal kaynaklara sahip olan Çukurova Bölgesi'nin bu kaynakları üretime ve katma değere dönüştürmesinde uygulayacağı insan kaynakları politikası çok büyük önem arz etmektedir. Bölgenin sahip olduğu genç nüfusun belirli bir strateji çerçevesinde geliştirilecek olan nitelikleri önümüzdeki dönemde bölgenin sosyal, ekonomik ve mekansal gelişiminin şekillenmesini sağlayacaktır.

Son yıllarda artan göç ve nüfus artışıyla birlikte bölgede öne çıkan en büyük sorunlardan biri olan işsizlik²⁰ sorunu çözmek için plan kapsamında geliştirilen ana strateji bölgedeki insan kaynaklarının geliştirilmesidir. Bu ana strateji altında üç temel strateji alanı belirlenmiştir. Bu çerçevede “işgücü arz ve taleplerinin belirlenmesi”, “işgücü niteliğini

²⁰ Bkz. Değerlendirme Raporu s.7-8 ve Bkz. Mevcut Durum Analizi s.91.

arttırmaya yönelik faaliyetlerin düzenlenmesi” ve “nitelikli işgücünün bölgede tutulması” stratejileri uygulanacaktır²¹.

3.1.6.1 İşgücü Arz ve Taleplerinin Belirlenmesi

Bölgedeki nitelikli nüfusun bölge dışına göç etmesi hem yapılan analizler sonucunda ortaya çıkan hem de bölgedeki paydaşlar tarafından dile getirilen önemli bir sorundur. Bu soruna neden olan faktörlerden biri de işgücü arzının talebi karşılayacak nitelikte olmamasıdır. Öte yandan, bölgenin öne çıkan sektörleri ve alt sektörlerinden bazılarında yetişmiş insan kaynağına ihtiyaç olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla işgücü piyasasının doğru yönlendirilmesi bölge için büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda işgücü ihtiyacına yönelik piyasa analizi çalışmaları yapılarak işgücü arz ve talepleri belirlenecektir.

3.1.6.2 İşgücü Niteliğinin Artırılması

İşgücü niteliğinin artırılması stratejisi çerçevesinde gerçekleştirilecek olan faaliyetlerde işsiz nüfus, çalışan nüfus ve öğrenci ayrımı yapılması gerekmektedir.

İşsiz nüfusa yönelik olarak bölgedeki sektörlerin talepleri doğrultusunda hedefe yönelik mesleki eğitim programları düzenlenecektir. Bununla beraber bölgede mevcut bulunan, ancak niteliklerine uygun iş bulamayan nitelikli işgücünün istihdam alanlarının bölgede teşvik edilecektir.

Çalışan nüfusa yönelik özellikle öne çıkan sektörlerde faaliyette olan firmaların ihtiyaçları doğrultusunda hizmet içi eğitimler düzenlenecektir.

Hali hazırda mesleki eğitim kurumlarında ve üniversitelerde eğitimine devam eden öğrencilerin ise mezun olduktan sonra istihdam edilmesini kolaylaştırmak amacıyla üniversite-sanayi işbirliğini destekleyen programlar geliştirilecektir.

²¹ Bkz. Değerlendirme Raporu s.105, GZFT Tablosu.

3.1.7 TE1.S7 Ar-Ge ve İnovasyonun Geliştirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Faydalı model, patent ve endüstriyel tasarım başvuru sayısında TR62 Bölgesinin Düzey2 bölgeleri içindeki sırası	Patent - 9 (2008) Faydalı model -9 (2008) Endüstriyel tasarım -10 (2008)	Patent - 6 (2013) Faydalı model -6 (2013) Endüstriyel tasarım -8 (2013)
Bölgenin toplam ihracatındaki yıllık ortalama artış oranı	-	%10 (2010-2013)

Bölgenin inovasyon verilerine²² (patent sayısı, faydalı model, endüstriyel tasarım) bakıldığında, geliştirilmeye ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Ayrıca, bölgede kurumsal olarak ar-ge çalışmalarına dönük yapılanmalar olan Teknoparklarda (Teknoloji Geliştirme Bölgeleri) henüz yeterli sayıda firma yer almamaktadır²³. Ar-ge ve inovasyonun gelişmesiyle bölgede üretilen ürünlerin katma değeri yükselecek, verimlilik artışı sağlanacak, global pazarlarda ürünlerin rekabet şansı artacaktır²⁴. Bu da, bölge gelirinin artmasına ve ekonomik sürdürülebilirliğe katkı yapacaktır.

3.1.7.1 Bölgedeki Üniversiteler ile Sanayi Kuruluşları Arasında Ar-Ge'ye Yönelik İşbirliği Çalışmalarının Geliştirilmesi

Bölgedeki üniversiteler ile sanayi kuruluşları arasında Ar-Ge'ye yönelik işbirliği çalışmaları kapsamında bölgedeki teknoparkların etkin kullanımının sağlanması (Türkiye'de ve bölgede tanıtımının yapılması, vb) ve üniversiteler ve özel sektörün eş güdüm içerisinde Ar-Ge faaliyetlerini yürütmesi amacıyla bölgede sanayi ve üniversiteler arasında bağlayıcı bir oluşum gerçekleştirilmesi bu kapsamda uygulanacak faaliyetlerdir.

3.1.7.2 Bölgenin İnovasyon Kapasitesinin Geliştirilmesi

Bölgenin inovasyon kapasitesinin geliştirilmesi kapsamında bölgedeki öne çıkan sektörlerde inovasyon konusunda farkındalık oluşturulması için eğitim ve bilinçlendirme

²² Bölgenin inovasyon gelişmişlik durumu için Bkz.Değerlendirme Raporu, s.11.

²³ Bölgedeki Teknoparkların durumu için Bkz. Mevcut Durum Analizi s.155.

²⁴ Ar-ge ve inovasyon için Bkz. Değerlendirme Raporu s.105, GZFT Tablosu.

programları düzenlenmesi, yenilikçi ürün hizmet ve süreçlerin geliştirilmesi faaliyetleri yoğunlaştırılacaktır.

3.2 TE2 SOSYAL UYUM

Çukurova Bölgesi, farklı sosyo-kültürel yapılar ile ekonomik olarak farklı grupların bir arada bulunduğu, genç nüfusun yüksek olduğu bir bölgedir. Metropolen bölge hem bölge içinden hem de bölge dışından önemli miktarda göç almakta, göç de bir çok sosyal sorunu beraberinde getirmektedir. Ayrıca, bölge geleneksel olarak iki ayrı il merkezi etrafında yapılmış ve ilişki ağlarını bu çerçevede oluşturma alışkanlıkları geliştirmiştir. Bölgedeki sivil toplum kuruluşları sayıca hayli gelişmiş olup faaliyet olarak sınırlı kalmaktadırlar. STK'ların faaliyetlerinin etkin hale getirilmesi sosyal sorunların çözümünde önemli bir rol oynayacaktır. Bölge halen genç bir nüfusa sahip olmakla birlikte önümüzdeki dönemde yaşlanma eğilimi göstermektedir. Bu duruma hazırlık olarak tedbirler alınmalı ve toplum içerisindeki diğer dezavantajlı gruplar ve bunlarla ilgili sorunlar da çözümlenmelidir.

SOSYAL UYUM STRATEJİLERİ

TE2.S1 GÖÇLE GELEN NÜFUSUN SOSYAL VE İKTİSADİ UYUMUNUN SAĞLANMASI

TE2.S2 DEZAVANTAJLI GRUPLARIN İŞ HAYATINA VE SOSYAL YAŞAMA KATILIMININ ARTIRILMASI

TE2.S3 SİVİL TOPLUM FAALİYETLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

3.2.1 TE2.S1 Göçle Gelen Nüfusun Sosyal ve İktisadi Uyumunun Sağlanması

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Göçle gelen nüfusun ağırlıklı olarak yaşadığı mahallelerde uygulanan mekansal iyileştirme projesi sayısı	-	≥10 (2010-2013)
İşsizlik oranı	%22 (2009)	%19 (2013)

Bölgedeki sosyal uyum sorununun bir parçası olarak sosyal bütünleşmenin artırılması için bir yandan düşük gelir grubunda yer alan toplumsal kesimlerin kentsel yaşam kalitesinin

yükseltilmesi hedeflenirken diğer yandan toplumda sosyo-kültürel seviye farklılıklarının azaltılması amaçlanmaktadır²⁵.

3.2.1.1 Göçle Gelen Nüfusun Yaşadığı Bölgelerde Kentsel Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi

Bölgeye göçle gelen nüfusun kentlerde bir arada yaşama eğiliminde olduğu bilinmektedir. Bu durum bu grupların kent yaşamıyla ve toplumun diğer kesimleriyle olan ilişkilerini kısıtlı kılmaktadır. Göçle gelen grupların sosyal dışlanmışlığının önlenmesi için bu grupların kente entegrasyonunu sağlayacak kültür-sanat ve spor etkinliklerinin düzenlenmesi gerekmektedir. Öte yandan, kentlerin fiziksel ve sosyal açıdan sorunlu bölgelerinde mekansal iyileştirme çalışmalarının yapılması bu bölgelerde yaşayanların toplumsal ayrışmalarının azaltılmasında önemli bir rol oynayacaktır.

3.2.1.2 Göçle Gelen Nüfusun Mesleki ve Sosyal Adaptasyonunun Sağlanması

Bölgeye göçle gelen nüfusun eğitim düzeyi ve genel nitelikleri kentsel iş kollarının taleplerini karşılar nitelikte değildir. Bu kesimlerin mesleki niteliklerini artırıcı eğitimler verilmesi onların kentsel hayata daha kolay adapte olmalarını sağlayacaktır. Göçle gelen nüfusun sosyal adaptasyonunun sağlanmasıyla birlikte toplumun sosyo-kültürel farklılıklarının azaltılması yolunda da katkı sağlanmış olacaktır.

3.2.2 TE2.S2 Dezavantajlı Grupların İş Hayatına ve Sosyal Yaşama Katılımının Artırılması

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Suç işleyen çocuk ve sokak çocuğu sayısı	-	%10 azalma (2010-2013)
Ev kadınlarının işgücüne dahil olmayan nüfus içindeki oranı	%40,3 (2008)	%35 (2013)
Yaşlı ve engellilere yönelik uygulanan mekansal iyileştirme projesi sayısı	-	≥5 (2009-2013)

Dezavantajlı grupların iş hayatına ve sosyal yaşama katılımlarının artırılması için bu gruplardan çocuk ve gençlere yönelik faaliyetlerin geliştirilmesi, kadınların sosyal yaşama

²⁵ Bkz. Değerlendirme Raporu s.105, GZFT Tablosu.

katılması ve statülerinin iyileştirilmesi ve yaşlı ve engellilerin yaşam kalitesinin yükseltilmesi hedeflenmektedir²⁶.

3.2.2.1 Çocuk ve Gençlere Yönelik Faaliyetlerin Geliştirilmesi

Küçük yaşta suça karışan bireylerin topluma kazandırılması için suça karışmış çocuklar ile sokak çocuklarına yönelik sosyal faaliyetler düzenlenecektir. Ayrıca, çocuk ve gençlerin zararlı alışkanlıklardan korunarak topluma kazandırılması için meslek edindirme kursları ile kültürel faaliyetler organize edilecek ve spor imkanlarına ulaşmaları sağlanacaktır.

3.2.2.2 Kadınların Sosyal Yaşama Katılması ve Statüsünün İyileştirilmesi

Kadınların sosyal yaşamdaki rolü ülkelerin ve bölgelerin gelişmişlik düzeyinin artmasıyla büyümektedir. Kadınların toplumsal yaşama daha fazla katılarak sosyal statülerinin iyileştirilmesi için kadınların işgücüne katılımını teşvik edecek olan girişimci geliştirme programlarının düzenlenmesi gerekmektedir. Öte yandan, bölgede aile içi şiddet vakalarının yaygın oluşundan hareketle aile içi şiddeti önlemeye yönelik eğitim ve destek faaliyetleri geliştirilmelidir.

3.2.2.3 Yaşlı ve Engellilerin Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi

Bölge nüfusunun yaş ortalamasının giderek yükselmekte oluşu yaşlılara yönelik sosyal hizmetlerin geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Diğer yandan, yaşlıların yanı sıra engellilerin sosyal yaşama katılmalarını kolaylaştıracak mekansal düzenlemelerin yapılması önem arz etmektedir. Engellilerin sosyal ve ekonomik yaşama katılmalarını sağlayacak faaliyetlerin geliştirilmesi bu grupların toplumsal bütünleşmelerini ve yaşam kalitesini arttıracak olan diğer bir faaliyet alanı olacaktır.

²⁶ Bkz. Değerlendirme Raporu, GZFT Tablosu, Zayıf Yanlar.

3.2.3 TE2.S3 Sivil Toplum Faaliyetlerinin Geliştirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
STK'lar tarafından hazırlanan ve çeşitli kurumlar tarafından desteklenmeye hak kazanan proje sayısı	-	%10 artış (2010-2013)
Kurumlar arası ilişkiler ağının yapısı	Nitelikli ilişki türlerinde ilişki kuran kurum sayısının az olduğu, sivil toplumdan ziyade kamu kurumlarının odaklarda yer aldığı, iki ilin farklı kutuplarda yer aldığı bir yapı (2009)	Nitelikli ilişki türlerinde ilişki kuran, çok odaklı ve iki il arasındaki ilişkilerin yoğunlaştığı bir yapı (2013)
Sivil toplumun geliştirilmesine yönelik kurulan platform sayısı	-	≥1 (2009-2013)

3.2.3.1 Bölgesel Sivil Toplum Örgütlenmesinin Geliştirilmesi

Bölgede ticaret ve sanayi odaları gibi özel sektör temsilcilerinden oluşan ve doğası itibarıyla kamu kurumu olma özelliği gösteren sivil toplum kuruluşları dışında kalan STK'lar yeterince etkili değildir²⁷. Dolayısıyla; bölgede sivil toplum örgütlenmesi ve yönetim eksikliğinin giderilmesi amacıyla öncelikle sivil toplum kuruluşlarının bölgede etkinlikleri artırılacaktır. Bu kapsamda sivil toplum örgütleri ve örgütlenme konusunda halkın bilinçlendirilmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir.

3.2.3.2 Kurumlar Arası İşbirliğinin Geliştirilmesi

Bölgede sosyal uyum sağlanmasında hem kurumlar arası hem de farklı toplumsal kesimler arası diyalog ve işbirliğinin geliştirilmesi gerekmektedir. Kurumlar arasında iletişim eksikliğini gidermek için kurumların birlikte çalışma yapmasını sağlayacak olan platformların oluşturulması öncelikli bir faaliyet alanıdır. Bunun yanı sıra kurumların ortak iş yapma kültürlerini arttırmak için kurumların ortaklaşa düzenleyeceği sosyal ve kültürel etkinliklerin yaygınlaştırılması da kurumlar arası işbirliğinin geliştirilmesine hizmet edecektir.

Bu strateji kapsamında gerçekleştirilecek faaliyetler rekabet gücünü artırmaya yönelik stratejilerin gerçekleşmesi için kilit öneme sahip kümelenme faaliyetlerinin bölgede

²⁷ Bkz. MDA, Kurumsal yapı

uygulanabilir hale gelmesi açısından da faydalı olacaktır. Zira, kamu kurumları, sivil toplum ve özel sektörden oluşan üçlü sarmal yapı küme yapılarının temelini oluşturmaktadır.

3.3 TE3 YAŞAM KALİTESİ

Bir bölgenin sosyo-ekonomik alanda başarılı olması, bölgedeki insanların günlük yaşamlarının standartlarının yükselmesine tek başına yeterli değildir. Yaşam kalitesinin artırılması amacıyla üç temel ilke üzerinde stratejiler geliştirilmiştir. Bu ilkeler “yaşanabilirlik”, “kentlilik” ve “estetik” tir. Yaşanabilirlik kavramı bir kentin, bölgenin ya da ülkenin bireylerine sunduğu eğitim, sağlık, fiziksel mekan, altyapı ve sosyal yaşam imkanlarının kapasite ve yeteneklerini ifade etmektedir. Bu eksen altındaki stratejiler daha çok metropoliten alan ve kentleşmiş bölgelere yönelik olarak tasarlandığı için kent kültürü ve kentli kimiliğini kazandırmaya dönük faaliyetler önem kazanmaktadır. Ayrıca, bölgedeki fiziksel mekanın şekillenmesindeki stratejilerin uygulanmasında da estetik değerler gözönünde bulundurulacaktır.

Bu bağlamda, Çukurova Bölgesi’nde yaşam kalitesi unsurlarını geliştirmek, bölgenin kalkınması ve lider bölge olması yolunda en az ekonomik büyüme kadar önem arz etmektedir. Bölgenin yaşam kalitesini artırmak amacıyla, “Sağlık Hizmetlerinin Geliştirilmesi”, “Eğitim Hizmetlerine Yönelik İnsan Kaynaklarının ve Mekansal Altyapının Geliştirilmesi”, “Kentsel Çevrenin Kalitesinin Artırılması ve Altyapının Geliştirilmesi”, “Sosyal Yaşamın Zenginleştirilmesi”, “Kentlerin Güvenliğinin Geliştirilmesi” stratejileri uygulanacaktır.

YAŞAM KALİTESİ STRATEJİLERİ

TE3.S1 SAĞLIK HİZMETLERİNİN İYİLEŞTİRİLMESİ

TE3.S2 EĞİTİM HİZMETLERİNE YÖNELİK İNSAN MEKANSAL ALTYAPININ GELİŞTİRİLMESİ

TE3.S3 KENTSEL ÇEVRENİN KALİTESİNİN ARTIRILMASI VE ALTYAPININ GELİŞTİRİLMESİ

TE3.S4 KENTLERİN GÜVENLİĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ

3.3.1 TE3.S1 Sağlık Hizmetlerinin İyileştirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
100.000 kişi başına düşen hastane yatak sayısı	241 (2009)	Türkiye ortalaması (2013) (2009 Türkiye ortalaması: 262)

Yaşam kalitesinin temel belirleyicileri eğitim, sağlık ve altyapı hizmetleridir. Bu sebeple bölgede öncelikli alanlardan biri olan “Sağlık hizmetlerinin nitelik, ölçek ve erişilebilirlik kriterleri göz önünde bulundurularak geliştirilmesi” stratejilerine uygun faaliyetler gerçekleştirilecektir. Fiziki ve sosyal altyapının geliştirilmesi yukarıda anılan hizmet ve altyapı kalitesinin yükseltilmesiyle mümkün olacaktır. Bölgedeki metropoliten kent merkezleri, hem bölge içinden hem de bölge dışından sağlık hizmetleri taleplerini karşılamak durumunda kalmaktadırlar. Bu taleplerin yüksek nitelikli hizmet kalitesi çerçevesinde karşılanabilmesi için yatak kapasitelerinin artırılması, teknolojik yatırımların yoğunlaştırılması gerekmektedir. Ayrıca, bölge içindeki alt merkezlerdeki uzman personel ihtiyacının da karşılanması da sağlanacaktır.

3.3.2 TE3.S2 Eğitim Hizmetlerine Yönelik Mekansal Altyapının Geliştirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
İlköğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı	≥25 (2009) (Akdeniz, Seyhan, Yüreğir, Sarıçam, Karataş ve Ceyhan)	Türkiye ortalaması (2013) (2009 Türkiye ortalaması: 24)
Ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı	≥20 (2009) (Tarsus, Çamlıyayla, Yüreğir, Sarıçam, İmamoğlu, Karataş, Yumurtalık, Ceyhan, Kozan, Aladağ, İmamoğlu, Saimbeyli ve Tufanbeyli)	Türkiye ortalaması (2013) (2009 Türkiye ortalaması: 17)

Eğitim hizmetleri, sadece yaşanabilirlik değerlerine yönelik olarak değil, bölgenin kalkınmasında her alanda etkisini gösterecek bir faaliyet alanıdır. Bu çerçevedeki “Eğitim hizmetlerine yönelik insan kaynaklarının ve mekansal altyapının geliştirilmesi” stratejisine dönük faaliyetler bölgede eksik olduğu görülen²⁸ okul öncesi eğitim kurumlarının yaygınlaştırılması, kent merkezlerinde okul, derslik yurt kapasitelerinin geliştirilmesini kapsamaktadır.

²⁸ Ayrıntılı bilgi için Bkz. Mevcut Durum Analizi .

3.3.3 TE3.S3 Kentsel Çevrenin Kalitesinin Artırılması ve Altyapının Geliştirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
İl merkezlerindeki kişi başına düşen sosyal donatı alanı miktarındaki artış oranı	-	%10 (2013)
Merkez dışı ilçelerde kentsel çevrenin iyileştirilmesine yönelik uygulanan proje sayısı	-	≥19(2010-2013) (Her ilçe için en az 1 proje)
Kentsel dönüşüm projeleri kapsamında dönüştürülen konut sayısındaki artış oranı	-	%10 (2013)

“Kentsel çevrenin kalitesinin artırılması ve altyapının geliştirilmesi” stratejisiyle ilgili faaliyetler öncelikle kentsel dönüşüm, ulaşım, depremsellik gibi alanlarda planlama çalışmalarının gerçekleştirilmesini, halihazırda geçerli olan ya da hazırlanacak koruma planları çerçevesinde kentteki çarpık yapılaşma sorunlarının bertarafına yönelik kentsel dönüşüm projelerinin hayata geçirilmesini, kentsel altyapının iyileştirilmesini ve hizmetlerin yaygınlaştırılmasını ve yerel yönetimlerin teknolojik altyapısına yönelik faaliyetleri içermektedir.

3.3.4 TE3.S4 Kentlerin Güvenliğinin Geliştirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
İşlenen suç sayısı sıralamasında Düzey2 Bölgeleri arasındaki sıra	8 (2007)	10 (2013)

Bir kentin, bölgenin ya da ülkenin yaşanabilir olabilmesinin öncelikli koşullardan biri de kent güvenliğidir. Güvenlik zafiyetleri gösteren kentlerin, fiziksel ve sosyal altyapı olanakları kenti yaşanabilir kılmaya yetmeyecektir. Çukurova Bölgesi’nde “Kentlerin güvenliğinin geliştirilmesi” stratejisi doğrultusunda kentlerde güvenliği artıracak mekansal düzenlemelerin gerçekleştirilecektir. Ayrıca, bölgedeki yaygın suç türlerinin azaltılmasına yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir.

3.4 TE4 ÇEVRE

1987 yılında Birleşmiş Milletler'in Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nda sürdürülebilirlik, insanlığın, gelecek kuşakların gereksinimlerine cevap verme yeteneğini tehlikeye atmadan, günlük ihtiyaçlarını temin ederek kalkınma yeteneği olarak tanımlanmıştır.

Çukurova Bölgesi, ekonomik ve sosyal olarak kalkınırken, bölgenin kalkınmasında önemli bir paya sahip olan zengin doğal ve kültürel kaynakların da sürdürülebilirliğini sağlamak durumundadır. Bölgede sürdürülebilirliğin sağlanabilmesine yönelik olarak "Bölgedeki doğal kaynakların sürdürülebilir olarak değerlendirilmesi", "Çevre dostu faaliyetlerin geliştirilmesi, çevresel kirliliğin azaltılması" ve "Doğal ve kültürel mirasın korunması" stratejileri uygulanacaktır.

ÇEVRE STRATEJİLERİ

TE4.S1 KATMA DEĞERİ YÜKSEK ENDEMİK BİTKİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

TE4.S2 GÜNEŞ VE RÜZGAR ENERJİ KAYNAKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

TE4.S3 HASSAS BÖLGELERİN KORUNMASI

TE4.S4 ÇEVRE DOSTU FAALİYETLERİN GELİŞTİRİLMESİ

TE4.S5 ÇEVRE SORUNLARI HAKKINDA FARKINDALIK YARATILMASI

TE4.S6 KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI VE YAŞATILMASI

3.4.1 TE4.S1 Katma Değeri Yüksek Endemik Bitkilerin Değerlendirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Endemik bitkileri işleyerek ürün çeşitlemesine giden işletme sayısı/Endemik bitkileri değerlendiren yeni girişim sayısı	-	≥10 (2013)

Bölgede pek çok sektörde değerlendirilebilecek endemik bitkilerin bulunduğu bilinmekle beraber bu konularda fizibiliteye dönük çalışmalar yetersizdir. Bölgedeki katma değeri yüksek, alternatif sektörlerde kullanılan (tıp, ilaç, kozmetik, vb.) endemik bitkilerle ilgili çalışmaların yapılması eylemi kapsamında öncelikle bölgedeki endemik bitkilerin envanterinin çıkarılması ve bu bitkilerin koruma kullanma dengesi gözetilerek değerlendirilmesi faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Ayrıca organik üretiminde mevcut kapasitesinin artırılması ve ürün çeşitlenmesinin geliştirilmesi faaliyetleri bu kapsamda gerçekleştirilecektir.

3.4.2 TE4.S2 Güneş ve Rüzgar Enerjisi Kaynaklarının Değerlendirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Kurulan yeni rüzgar enerjisi tesisi sayısı	-	≥1 (2013)

Bölge Türkiye'nin ve Avrupa'nın en yüksek güneş enerjisi potansiyeline sahip bölgelerinden biri olmakla birlikte halihazırda güneş enerjisini elektrik enerjisi üretiminde kullanmamaktadır. Bu doğrultuda, bölgede güneş termik santrali kurulmasına yönelik fizibilite çalışmalarının yapılması enerji verimliliğinin vurgulandığı ve yenilenebilir enerji sektörünün geliştiği günümüzde bölgede çevre dostu enerji üretiminin sürdürülebilirliği yönünde önemli bir adım olacaktır. Öte yandan, güneş enerjisi potansiyelinin konut, iş yeri ve sanayide kullanımı yaygınlaştırılacaktır. Bölge, özellikle Mersin'in batısı, rüzgar enerjisi potansiyeli açısından zengindir. Dolayısıyla, rüzgar enerjisi potansiyelinden faydalanılmasına yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir.

3.4.3 TE4.S3 Hassas Bölgelerin Korunması

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Hassas bölgelerle ilgili geliştirilen yeni proje sayısı	-	≥5 (2013)

Çukurova bölgesi sınırları içinde yer alan koruma alanları ve milli parkların kapladığı geniş alanlar ve nitelikleri itibarıyla, Türkiye içinde görece zengin bir bölgedir. Bölge sınırları içerisinde bulunan Yumurtalık Lagünü Milli Parkı RAMSAR alanı olması nedeniyle uluslararası

öneme sahiptir. Bununla birlikte bölgedeki sektörel gelişme eğilimleri ve bunların yer seçimleri hassas bölgeleri tehdit etmektedir. Bu bilgiler ışığında, bölgede gelişeceği öngörülen ve çevre kirliliği yaratma tehdidi olan sektörlerle ilişkin etki değerlendirmelerinin büyük ölçekli yatırımlar yapılmadan önce yapılması gerekmektedir. Bölgenin biyolojik çeşitliliğin (flora, fauna) korunması hem ekolojinin korunmasını kolaylaştıracak hem de alternatif ekonomik faaliyetler için fırsat yaratacaktır. Bu doğrultuda bölgede bulunan hassas yaşam alanları ve bölgede yetişen canlı türlerinin kayıt altına alınarak korunması faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

3.4.4 TE3.S4 Çevre Dostu Faaliyetlerin Geliştirilmesi

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Bölgesel entegre katı atık tesisi sayısı	-	1 (2013)
Katı atık bertaraf yöntemi olarak düzenli depolama yöntemini kullanan belediye sayısı	0 (2008)	14 (2013)
Arıtma tesisi olan belediye sayısı	29 (2006)	≥40 (2013)

Bölgede geliştirilen ekonomik faaliyetlerin çevreyle uyumlu olması ve genel olarak bölgedeki çevre kirliliğinin azaltılması bölgenin çevresel sürdürülebilirliğinin sağlanması doğrultusunda önemli rol oynamaktadır.

Günümüzde çevre kirliliği büyük ölçüde endüstriyel ve kentsel atıklardan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle çevre kirliliğini önlemeye yönelik en önemli faaliyetlerden biri de atık yönetiminin çevre dostu yöntemlerle gerçekleştirilmesidir. Bu doğrultuda çevre dostu üretim ve endüstriyel atık bertaraf sistemlerinin geliştirilmesi ve geri dönüşümü mümkün atıkların kaynağından ayrılarak üretime kazandırılmasının yanı sıra kanalizasyon ve arıtma sistemlerinin geliştirilmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir.

Küresel ısınma doğal hayatın ve sürdürülebilirliğin en büyük tehditlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla küresel ısınma ve buna neden olan unsurların önlenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda orman ve anız yangınlarını önlemek başta olmak üzere bölgede karbon salınımını azaltıcı faaliyetler gerçekleştirilecektir.

3.4.5 TE4.S5 Çevre Sorunları Hakkında Farkındalık Yaratılması

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Çevre sorunları konulu düzenlenen büyük ölçekli etkinlik sayısı	-	≥ 40 (2010-2013) (Her alt-bölgede ve il merkezinde: 1 etkinlik/yıl)

Bölgede çevresel kirliliğin azaltılması için öncelikle bölge halkında, çevre sorunları hakkında farkındalık yaratılması gerekmektedir. Bölgenin çevre kirliliğine karşı korunması ancak bölge halkının sahiplenmesi ile mümkün olabilecektir, zira çevrenin kirlenmesi en çok bölgede yaşayan halkı etkileyecektir. Bu bağlamda bölgenin çevresel değerleri ve sorunları hakkında tanıtım faaliyetleri ve özellikle ilköğretim çağındaki çocuklara yönelik interaktif çevre koruma faaliyetleri düzenlenecektir.

3.4.6 TE4.S6 Kültürel Mirasın Korunması ve Yaşatılması

Performans göstergeleri	Baz gösterge	Hedef gösterge
Geliştirilen koruma projesi sayısı	-	≥ 5 (2010-2013)
İşlevsel hale getirilen kültürel varlık sayısı	-	≥ 5 (2010-2013)

Bölgenin tarihi ve kültürel değerleri de koruma kullanma dengesi gözetilerek değerlendirilmesi ve gelecek kuşaklara bırakılması gereken zenginliklerdir. Bu amaçla “Kültürel mirasın korunması ve işlevsel hale getirilmesi” faaliyetleri kapsamında koruma projeleri geliştirilecek, tarihi ve kültürel miras yapısına uygun olarak yeniden işlevsel hale getirilecektir.

4 ALT-BÖLGE STRATEJİLERİ

TR62 Çukurova Bölgesi incelenirken coğrafi yakınlık ve ilişki yoğunluğu kriterlerine göre merkez ilçelerden oluşan metropoliten bölge ve dış ilçelerden oluşan 8 alt bölge olarak sınıflandırılmıştı²⁹. Oluşturulan bu alt bölgelerde hem sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyeleri hem de ilçelerin kendi aralarındaki ilişki türleri farklılık göstermektedir. Bazı alt bölgelerde birbirine yakın gelişmişlik seviyelerinde ilçeler bulunurken, kimi alt bölgelerde ekonomik aktivite ya da nüfus büyüklüğü açısından bir ilçenin diğerleri için bir nevi merkez olarak öne çıktığı görülmektedir.

Oluşturulan alt bölgelerdeki farklı karakter sergileyen ilçeler, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nın yapmış olduğu sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksine³⁰ göre 4 karakteristik gruba ayrılmış ve ilçelerin kalkınma stratejileri bu gruplara göre sınıflandırılmıştır. Her alt bölgede farklı ilçe karakterlerine göre stratejiler seçilerek alt bölge stratejilerini oluşturmaktadır. Aşağıdaki tabloda alt bölgeler ve bu alt bölgelerdeki ilçelerin gruplarına göre uygulanan stratejiler özetlenmiştir.

		Stratejiler			
		Metropoliten alanla bütünleşmeye yönelik gelişmeyi sağlamak	Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak	Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek	Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek
Alt Bölgeler	Anamur-Bozyazı-Aydıncık				
	Mut-Gülnar				
	Silifke-Erdemli				
	Tarsus-Çamliyayla				
	Pozantı-Aladağ-Karaisalı				
	Ceyhan-Karataş-Yumurtalık				
	Kozan-İmamoğlu				
	Feke-Saimbeyli-Tufanbeyli				

²⁹ Ayrıntılı bilgi için Bkz.Değerlendirme Raporu s.47.

³⁰ Ayrıntılı bilgi için Bkz. Değerlendirme Raporu s.42.

Yukarıdaki tabloda özetle ifade edilen gruplar ve bu gruplara yönelik olarak uygulanacak stratejiler ise aşağıdaki gibi olacaktır.

1. Metropoliten alan içinde yer alan ilçeler (Tarsus)

Strateji: Metropoliten alanla bütünleşmeye yönelik gelişmeyi sağlamak

Bu grupta sadece Tarsus ilçesi yer almakta olup, metropoliten alanla benzer bir karakter seğılemektedir. Sosyo-ekonomik açıdan bölgenin en gelişmiş ilçesi olan Tarsus'ta öncelikle metropoliten alanla bütünleşik olarak kentsel yenileme ve dönüşüm faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Bu grupta, rekabette öne çıkmaya ve başarılı olunan sektörlerde yenilikçi yaklaşımlarla en iyi seviyeyi yakalamaya yönelik, ve ar-ge, inovasyon faaliyetlerini geliştirmenin yanı sıra insan kaynaklarının niteliğini arttırmak hedeflenmektedir. Bu strateji kentsel yenileme, göçle gelen nüfusun sosyal uyumu gibi genel metropoliten bölge için geçerli tematik eksenlerdeki stratejileri de içermektedir.

2. Metropoliten alan çeperinde ve/veya alt merkez karakterine sahip ilçeler (Silifke, Ceyhan, Pozantı, Anamur, Erdemli, Kozan)

Strateji: Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak

Bu grupta yer alan ilçeler bölge içinde gelişmenin yayılmasını sağlayacak alt merkezlerden oluşmaktadır. Bu sebeple, her alt merkezde göreceli üstünlük ilkesi gözetilerek belli sektör ya da alt sektörler öne çıkarılarak ve bu merkezlerin kentsel yaşam kaliteleri yükseltilerek içinde yer aldığı alt bölgenin ya da civar diğer ilçelerin kentsel hizmet alma noktası olmaları sağlanacaktır.

3. Yüksek tarım geliri, kısmen hizmetler vs. olan kırsal ilçeler (Bozyazı, Karataş, Çamlıyayla, Mut, İmamoğlu, Aydıncık, Yumurtalık)

Strateji: Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

Bu grupta yer alan ilçeler genelde tarımsal karakteri öne çıkan, kırsal karakterli, bulunduğu konuma bağlı olarak deniz ya da doğa turizmi potansiyeline sahip ilçelerdir. Bu

ilçelerin gelişmesini sağlamak amacıyla sahip olduğu üretim potansiyelini geliştirmek ve doğal kaynaklarını ekonomide değerlendirmek faaliyetleriyle özetlenebilecek strateji uygulanacaktır.

4. Tarım geliri düşük, ormanlık kesimde yer alan kırsal ilçeler (Gölnar, Karaisalı, Tufanbeyli, Aladağ, Saimbeyli, Feke)

Strateji: Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek

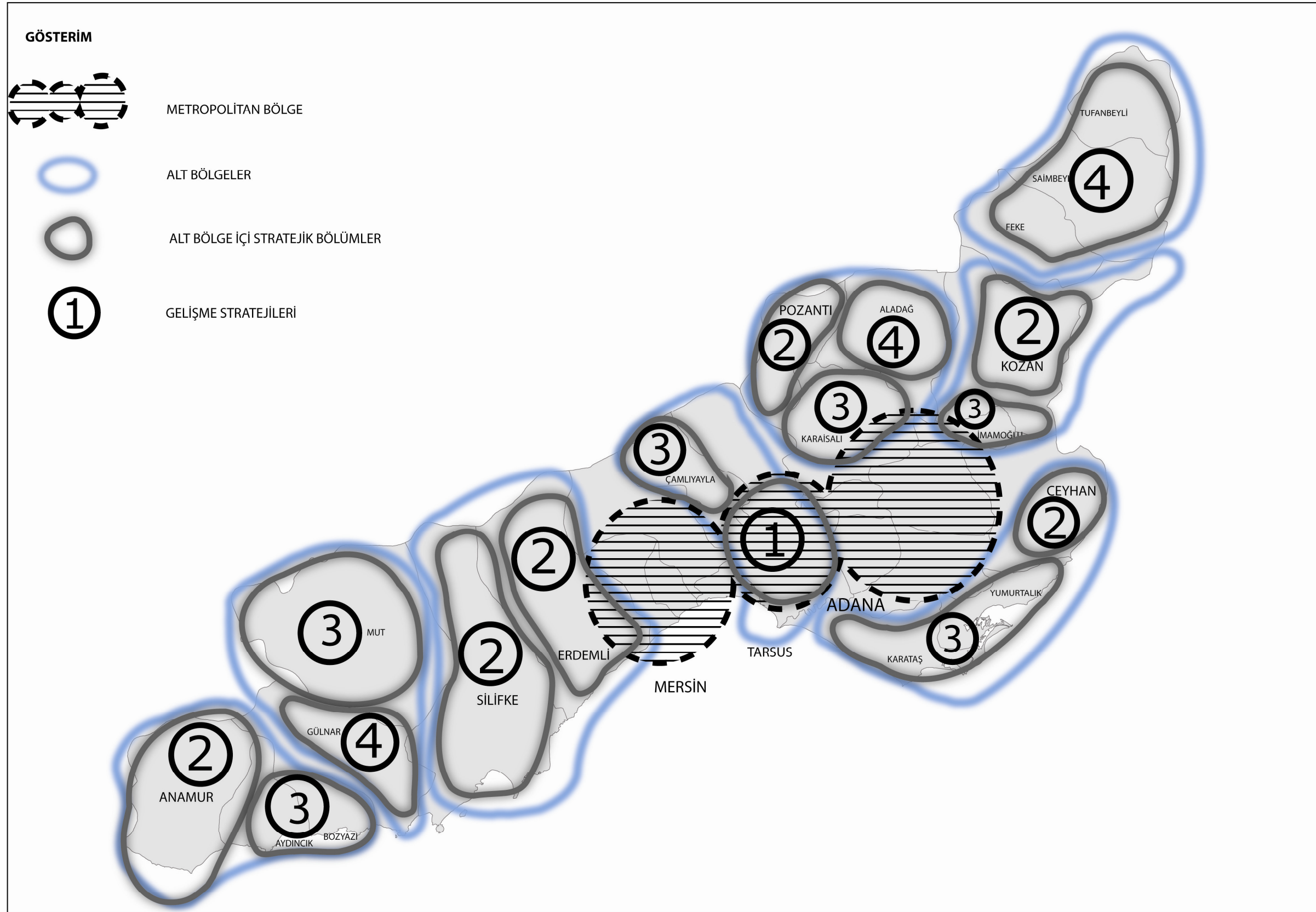
Bu grupta yer alan ilçeler bölge içinde sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından en alt düzeyde olan ilçelerdir. Baskın kırsal karakteri, kısıtlı tarım imkanları ve dağlık jeomorfolojik yapılarıyla göze çarpmaktadırlar. Bu ilçelerde temel altyapı problemlerinin çözömlenmesi, alternatif gelir yaratıcı faaliyetler ve temel hizmetlerdeki insan kaynaklarının geliştirilmesi gibi yaşam standardının yükseltilmesine yönelik kırsal kalkınma karakterli bir strateji izlenecektir.

Yukarıda yer alan stratejilerin bölge içindeki mekansal dağılımı ve bu stratejilere bağılı olarak bölgedeki oluşturulması öngörölen mekansal yerleşme stratejisi Şekil 1 ve Şekil 2’de gösterilmektedir.

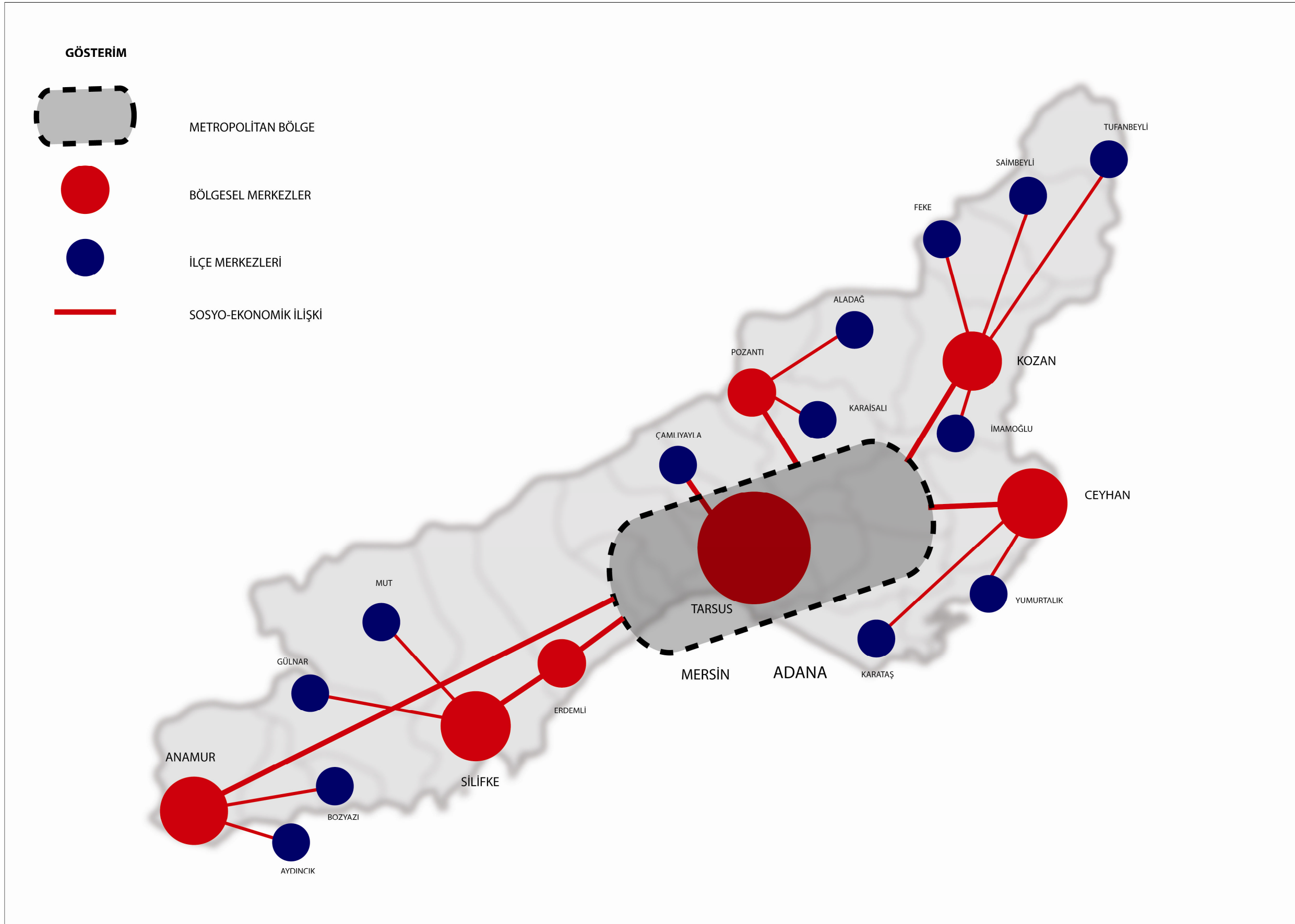
Şekil 1’deki harita üzerinde bölge içinde sosyo ekonomik gelişmeye yönelik politikaların mekansal dağılımı görölmektedir.

Şekil 2’de ise bölgedeki temel yerleşmeler arası hiyerarşi gösterilmektedir. Bölgedeki sosyo-ekonomik gelişme sistematığı metropolitan bölge ve bu bölgeyle ilişki içerisinde yer alan bölgesel merkezlerden oluşmaktadır. Bölge içi gelişme, tüm ilçelerin bu sistematik üzerinden sosyo-ekonomik gelişme ağına dahil olması üzerine kuruludur. Söz konusu haritada bu sistematik ilçeler, bölgesel merkezler ve metropolitan bölge seviyesinde hiyerarşik bir düzende gösterilmektedir.

Şekil 1: Çukurova Bölgesi Alt Bölge Stratejileri

Şekil 2: Çukurova Bölgesi Yerleşme Hiyerarşisi

4.1 1. Alt Bölge (Anamur, Bozyazı, Aydınçık)

Anamur, Bozyazı, Aydınçık alt bölgesi metropoliten alandan uzakta oluşu ve alt bölgeyi merkeze bağlayan karayolunun elverişsizliği nedeniyle ulaşımı zor bir konumda bulunmaktadır. Zengin kültürel ve doğal mirasının yanı sıra verimli tarımsal üretime elverişli iklimini avantaja dönüştürmüş ve ulaşım zorluğuna rağmen metropoliten alan çevresindeki alt bölgelere yakın bir gelişmişlik seviyesini yakalamıştır³¹. Anamur ilçesi, alt bölgenin merkezi konumunda olup, turizm ve hizmetler sektörünün de en gelişmiş olduğu ilçedir. Alt bölgede örtü altı tarım faaliyetleri de yoğunlaşmış olup, deniz kenarında yer almasına rağmen su ürünlerinden yeterince faydalanamamaktadır³². Anamur'da çekim merkezi haline gelmeye yönelik daha kentsel, Aydınçık'ta daha kırsal, Bozyazı'da ise bu ikisi arasında kalkınma stratejilerinin odaklanması hedeflenmektedir. Diğer yandan, turizm başta olmak üzere alt bölgenin hemen her açıdan gelişmesi büyük ölçüde karayolu ulaşımının iyileştirilmesiyle ilişkilidir.

1. Alt Bölge Stratejisi

Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak

Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

4.1.1 S1 Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak

Alt bölge içerisinde özellikle Anamur ilçesi çekim merkezi olma konumunu üstlenecektir. Bu konumun sağlanmasına yönelik olarak hizmetler sektöründeki kalite ve çeşitliliğin artması, kentsel altyapının geliştirilmesi, kentsel yaşamın zenginleştirilmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir. Bölgenin öne çıktığı tarım ürünlerinin işlenmesine yönelik faaliyetler de bu işlevi geliştirmeye katkı sağlayacaktır.

Alt bölgenin yaşanabilirlik düzeyini yükseltme ve çekim merkezi olma konusunda karşılaştığı en büyük engellerden biri de hizmetler sektörünün yeterli nitelikte insan kaynağına ulaşamamasıdır. Bu bağlamda alt bölgenin hizmetler sektöründeki ihtiyaçlarına

³¹ Ayrıntılı bilgi için Bkz.Değerlendirme Raporu s.49.

³² Ayrıntılı bilgi için Bkz.Değerlendirme Raporu s.49.

yönelik insan kaynağını geliştirmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda hizmetler sektörüne yönelik muhtelif sertifika programları uygulanacaktır.

Alt bölgenin sorunları ele alındığında göze çarpan en önemli eksiklik ulaşım altyapısı yetersizliği olmaktadır. Karayolu ulaşımı hemen her konuda olduğu gibi nitelikli insan kaynağını çekme ve alt bölgede tutma konusunda da engel teşkil etmektedir. Nitelikli insan kaynağını bölgede tutamayan alt bölge bunun sonucunda sağlık ve eğitim gibi sosyal altyapısını ve hizmetler sektöründe istenen düzeylere ulaşamamaktadır. Bölgenin çekim merkezi olması için bunların yanı sıra içme suyu, kanalizasyon ve arıtma, katı atık yönetimi gibi altyapı unsurlarını iyileştirmeye yönelik çalışmalar geliştirilecektir. Bu kapsamda gerçekleştirilecek faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Taşucu-Anamur Yolunun tamamlanarak hizmete açılması
- Anamur'da ticari ve turistik amaçlı liman altyapısının geliştirilmesi
- Aydıncık'ta içme suyu hattının tamamlanması
- Anamur'un belde ve köylerine tek kaynaktan su getirilmesi
- Bozyazı içme suyu şebekesinin yenilenmesi
- Anamur, Aydıncık ve Bozyazı ilçeleri için entegre bir kanalizasyon sistemi yapılması
- Altbölgede modern bir arıtma sistemi yapılması
- Bir katı atık bertaraf tesisi kurulması

Ayrıca alt bölgedeki elverişli ikliminin etkisiyle alt bölgenin tamamına yayılan verimli örtü altı tarım ürünlerinin katma değeri yüksek son ürüne dönüştürülmesi için depolanması, paketlenmesi ve pazarlanmasına yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir. Bu faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Ürün işleme tesislerinin yaygınlaştırılması
- Tarımsal ürünlerin depolanma ve paketlenme kapasitesinin arttırılması
- Tarımsal ürünlerin etkin pazarlanmasına dönük faaliyetler

4.1.2 S2 Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

Alt bölgede hali hazırda belli tarım faaliyetlerinde gelişmiş durumdadır. Bu faaliyetlere yönelik, üretim tekniklerinin geliştirilmesi, ürün çeşitlenmesinin artırılması sağlanacaktır. Tarımdan sonra ön plana çıkan ikinci sektör olarak öne çıkan turizmi geliştirmeye yönelik faaliyetler de gerçekleştirilecektir. Söz konusu sektörlerde insan kaynakları da geliştirilecektir.

Tarımda bölgede genelde teknoloji kullanımına daha müsait olan örtü altı tarım faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle bu faaliyetlerin verimliliğini artırmaya yönelik olarak gerçekleştirilecek eylemler aşağıdaki gibidir:

- Sulama ve gübreleme konusunda tarımsal danışmanlık hizmetlerinin geliştirilmesi
- Bölgede damla sulama tekniklerinin geliştirilmesi
- Tarımsal üretim tekniklerinin geliştirilmesine yönelik faaliyetler

Alt bölgedeki ilçelerin tamamının denize kıyısı olmasına rağmen su ürünlerinden elde edilen gelir yeterince yüksek değildir. Su ürünlerinin ekonomik değere dönüştürülmesine yönelik faaliyetler geliştirilecektir. Bu faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Balıkçı barınağının fiziksel açıdan iyileştirilmesi
- Yapay resif, dalyan balıkçılığı gibi tekniklerin geliştirilmesi

Alt bölgenin gerek güneş ve kum gerekse kültür turizmi açısından zengin kaynaklarının verimli olarak değerlendirilebilmesi için gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Turizm uygulama oteli açılması
- Sit alanlarının koruma kullanma dengesi gözetilerek değerlendirilmesi
- Bölgedeki nitelikli yatak kapasitesinin artırılması

Anamur burnu antik dönemlerden bu yana rüzgarlı bir nokta olarak bilinmekte ve adını da bu özelliğinden almaktadır. Bu bağlamda söz konusu rüzgar enerjisi potansiyelinden faydalanmaya yönelik faaliyetler de geliştirilecektir.

Alt bölgede öncelikle öne çıkan iki sektör olan tarım ve turizme yönelik insan kaynaklarının geliştirilmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir. Bu faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Sulama ve gübreleme konusunda tarımsal danışmanlık hizmetlerinin geliştirilmesi
- Turizm faaliyetlerine yönelik insan kaynakları geliştirilmesi

4.2 2. ALT BÖLGE (MUT, GÜLNAR)

Mut-Gülnar alt bölgesi büyük ölçüde dağlık ve yüksek platolar üzerinde, dar bir kesimde denize kıyısı olan bir konumdur. Genel olarak tarımsal karakteri baskındır, Mersin-Karaman karayolunun geçiş koridorunda yer almaktadır. Coğrafi olarak merkezlere uzak bir

konumda olması ve faaliyetlerin çeşitlilik arz etmemesi nedeniyle bölge içinde gelişmişlik açısından nispeten geri kalmış durumdadır.

Mevcut tarım faaliyetlerinin geliştirilmesi, alt bölgenin potansiyel arz eden kaynaklarının değerlendirilmesi, kırsal karakterinin baskın olduğu yörelerde mevcut gelir kaynaklarının çeşitlenmesinin sağlanması ve temel altyapı sistemlerinin geliştirilmesi stratejileri alt bölgenin gelişmişlik seviyesinin yükseltilmesi amacıyla uygulanacaktır.

2. Alt Bölge Stratejisi

Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek

4.2.1 S1 Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

Alt bölgedeki mevcut tarımsal faaliyetleri geliştirmeye, sahip olduğu turizm potansiyelini (Doğa, kıyı turizmi) ve yenilenebilir enerji kaynaklarını değerlendirmeye yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir.

Bölgede baskın olan tarımsal üretimin geliştirilmesi amacıyla üretim süreçlerinin geliştirilmesi, tarımsal ürünlerin işlenmesine yönelik faaliyetlerin artırılması ve tarımsal insan kaynaklarının niteliklerinin arttırılmasına yönelik eylemler hayata geçirilecektir. Bu eylemler aşağıdaki gibidir:

- Organik tarıma geçiş sürecinin desteklenmesi
- Organik ürünlerin pazarlanmasına yönelik faaliyetler
- Verimli sulama faaliyetleri
- Soğuk hava deposu, paketleme ve işleme tesislerinin geliştirilmesi
- Tarımsal envanter çalışmalarının yapılması
- Tarıma yönelik insan kaynaklarının bilinçlendirilmesi

Alt bölge doğa turizmine uygun doğal yapısı, kültür turizmine elverişli tarihi dokusu ve sahip olduğu korunmuş deniz kıyısı deniz turizmine uygun bir karaktere sahiptir. Bu potansiyelin değerlendirilebilmesi için alt bölgede nitelikli yatak kapasitesinin artırılması, ilgili turizm türlerine yönelik altyapı ve organizasyon çalışmaları ile insan kaynaklarının geliştirilmesi çalışmaları gerçekleştirilecektir. Ayrıca, alt bölge yenilenebilir enerji kaynakları açısından da bölge içinde elverişli bir yapıya sahiptir. Bu potansiyelin de değerlendirilmesine

yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Turizm envanterinin oluşturulması
- Tarihi ve doğal değerlerin koruma kullanma dengesi gözetilerek değerlendirilmesi
- Yatak kapasitesinin geliştirilmesi
- Turizm faaliyetlerine yönelik işgücünün geliştirilmesi
- Güneş enerjisinin değerlendirilmesi
- Rüzgar enerjisinin değerlendirilmesi

Alt bölgede yaşanabilirlik düzeyini yükseltmek amacıyla gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Sosyal donatı alanlarının geliştirilmesi
- İlçelerin ortak katı atık bertaraf tesisi kurması

4.2.2 S2 Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek

Alt bölgede sosyo-ekonomik açıdan geri kalmış bölümlerde yaşayan halkın yaşam standardının yükseltilmesine yönelik olarak gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Yöresel el sanatlarının envanterinin oluşturulması
- Yöresel el sanatlarının üretime kazandırılması ve pazarlanması
- Kent merkezlerindeki hizmetler sektöründeki işgücünün geliştirilmesi

4.3 3. ALT BÖLGE(SİLİFKE, ERDEMLİ)

Alt bölge Silifke ve Erdemli ilçelerinden oluşmaktadır. Erdemli metropoliten çeperde yer almakta ve ilişkilerini yoğun olarak Mersin ile yürütmekte iken, Silifke çevresindeki ilçeler için merkez olma konumundadır. Her iki ilçe de benzer karaktere ve performansa sahip olduğundan, bu alt bölge için geliştirilen stratejiler her iki ilçe için de geçerli olacaktır. Alt bölge birçok yönden gelişmiş bulunmakla birlikte sektörel uzmanlaşmasını geliştirerek ürettiği katma değeri arttırmalı ve bölgesel çekim merkezi olma özelliğini güçlendirmelidir.

3. Alt Bölge Stratejisi

Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak

4.3.1 S1 Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak

Alt bölgede, “Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak” stratejisi kapsamında, tarımsal üretim süreçlerinin iyileştirilmesi ve tarıma dayalı gıda sanayinin geliştirilmesi, turizmin geliştirilmesi, hizmetler sektöründeki işgücünün geliştirilmesi, sağlık alanındaki fiziksel ve teknolojik altyapının iyileştirilmesi, personel eksikliklerinin giderilmesi ve eğitim alanındaki fiziksel ve teknolojik altyapının iyileştirilmesi faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Bölge narenciye ürünleri ve domates başta olmak üzere sofralık tarım ürünleri üretiminde ön plana çıkmaktadır³³. Tarım üretiminin hâlihazırda verimli olarak yapıldığı alt bölgede tarımsal üretim süreçlerinin iyileştirilmesi ve tarıma dayalı gıda sanayinin geliştirilmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir. Bu faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Tarımsal üretim tekniklerinin geliştirilmesi
- Organize tarım sanayi bölgesinin kurulması
- Domates ve limon gibi bölgede yoğun biçimde yetiştirilen ürünlerin borsalarının kurulması
- Bölgede mevcut sebze ve meyve hallerinin toplulaştırılması
- Soğuk hava deposu tesislerinin geliştirilmesi
- Taze tüketime yönelik olarak değeri düşük olan tarımsal ürünlerin işlenmesine yönelik tesislerin kurulması
- Tarımsal envanter çalışmalarının yapılması

Alt bölge tarihi geçmişi yanı sıra başta uzun sahil şeridi olmak üzere, önemli turizm potansiyellerine sahip bulunmaktadır. Bu potansiyelin kullanılması ve alternatif turizm alanlarının faaliyete geçirilmesi bölgede üretilen geliri arttıracaktır. Bu kapsamda gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- İnanç ve doğa turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi
- Turizm envanterinin çıkarılması
- Arkeolojik sit alanlarının ortaya çıkarılması ve değerlendirilmesi

Çevre ilçelere merkez olma ve metropoliten alana yakın olma özellikleri, alt bölgenin hizmetler sektörünün gelişmesini sağlamıştır. Başta turizm alanında olmak üzere, hizmetler sektöründeki işgücünün geliştirilmesi alt bölgede ihtiyaç duyulan kalifiye eleman ihtiyacını karşılayacaktır. Bu kapsamda hizmetler sektörüne yönelik eğitim faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

³³ Daha ayrıntılı bilgi için Bkz. Değerlendirme Raporu s.59.

Alt bölge derslik başına ve öğretmen başına düşen öğrenci sayıları bakımından göreceli olarak iyi durumda olmakla beraber³⁴ kurumların fiziksel ve teknolojik altyapıları yeterli değildir. Bölgenin çekim merkezi olacağı öngörüsüyle hareket edildiğinde bu kapsamda gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Alt Bölgede mevcut eğitim kurumlarının yenilenmesi
- Alt Bölgede ihtiyaç duyulan yurt ihtiyaçlarının karşılanması
- Alt Bölgede eğitim alanında teknolojik eksikliklerin giderilmesi

Genel olarak ilçe kırsallarında sağlık alanında fiziksel, teknolojik altyapı ve personel eksiklikleri bulunmaktadır. Bu eksikliklerin giderilmesi bölgede yaşayan halkın yaşam kalitesini yükselteceği gibi yine bölgenin çekim merkezi olmasına katkı sağlayacaktır. Bu amaçla gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Sağlık tesislerinde araç ve donanım eksikliklerinin giderilmesi
- Kırsal alanda sağlık kurumlarının fiziksel durumunun iyileştirilmesi ve personel eksikliklerinin giderilmesi

Alt bölgenin kentsel altyapı sorunlarının çözülmesi yaşam kalitesini yükseltip, bölgenin yaşanabilirliğini arttıracaktır. Bu kapsamda gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Kanalizasyon ve içme suyu sorunlarının giderilmesi
- Çöp toplama faaliyetlerinin iyileştirilmesi

4.4 4. ALT BÖLGE (TARSUS, ÇAMLIYAYLA)

Tarsus-Çamlıyayla alt bölgesi birbirinden oldukça farklı karakterdeki iki ilçenin oluşturduğu bir alt bölgedir. Bir yanda TR62 Düzey-2 Bölgesi'nin iki metropol kenti arasında kalmış olan ve Türkiye'nin merkez ilçeler hariç tutulduğunda en büyük ilçesi olan, tarım, sanayi ve turizm alanlarında önemli ekonomik faaliyetlerin gerçekleştiği yüksek miktarda göç alan ve Çukurova bölgesinin metropoliten merkezinin bir parçası olan Tarsus ilçesi bulunmaktadır. Diğer yanda ise geçimi çoğunlukla tarım, ormancılık ve yayla turizmi faaliyetlerine dayanan ve kırsal karakteriyle öne çıkan Çamlıyayla ilçesi yer almaktadır. Bu veriler ışığında birbirinden farklı özellikler gösteren bu iki ilçenin oluşturduğu alt bölgeye ilişkin stratejiler geliştirilirken de bu farklılıklar ışığında bir ayrışmaya gidilmiştir.

³⁴ Daha ayrıntılı bilgi için Bkz. Değerlendirme Raporu s.59.

Buna göre ilk strateji olan “Metropolitan alanla bütünleşmeye yönelik gelişmeyi sağlamak” stratejisi tamamıyla Tarsus ilçesinin parçası olduğu metropoliten bölgeye eklenmesini hedeflemektedir. Diğer yandan “Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek” stratejisi ise Tarsus ilçesinin yanında hali hazırda ekonomik faaliyetleri yoğunlukla doğal kaynaklara dayanan Çamlıyayla ilçesinde bu faaliyetlerin çeşitlendirilerek daha fazla katma değer yaratmasını hedeflemektedir.

4. Alt Bölge Stratejisi

Metropolitan alanla bütünleşmeye yönelik gelişmeyi sağlamak

Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

4.4.1 S1 Metropolitan alanla bütünleşmeye yönelik gelişmeyi sağlamak

Metropolitan alanla bütünleşmeye yönelik gelişmeyi sağlama stratejisi, bir yanda lojistik , tarıma dayalı gıda ve turizm gibi alt bölgede öne çıkan sektörler ile imalat sanayinde gelişmeye dönük faaliyetleri hedeflerken diğer yandan göçle gelen nüfusun kente entegrasyon ve mevsimlik tarım işçilerinin barınma ve sağlık sorunları gibi sosyal uyum konularını çözmeyi amaçlanmaktadır. Alt bölgede bu strateji ile hedeflenen bir diğer faaliyet alanı ise ilçe merkezi ve köylerine hizmet edecek bölgesel katı atık bertaraf ve geri dönüşüm tesisinin kurulması olmaktadır.

Bölgede atıl durumdaki sanayi tesislerinin ekonomiye kazandırılması alt-bölgenin ekonomisinin gelişmesi için önem arz etmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilecek faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Atıl durumda bulunan sanayi tesislerinin tespit edilmesi ve faaliyete geçirilmesi
- Kalifiye eleman yetiştirilmesi için eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi

Alt bölgenin iki büyük metropoliten kent arasında olması ve farklı ulaşım olanaklarının bulunması bölgede önemli bir lojistik potansiyeli oluşturmaktadır. Bu potansiyeli daha iyi değerlendirmek için alt yapıları hazırlanmış lojistik ihtisas bölgelerinin kurulması hedeflenmektedir. Halihazırda altyapısı hazırlanmış olan lojistik bölgelerinin hayata geçirilmesi bu kapsamda gerçekleştirilecek olan en önemli faaliyettir.

Alt bölgede öne çıkan tarımsal üretimin katma değerini yükseltmek için tarıma dayalı gıda sanayinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu hedef doğrultusunda gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Tarımsal ürün işleme tesislerinin artırılması
- Organize tarım sanayi bölgesinin kurulması
- Tarım-gıda sektörüne yönelik Ar-Ge faaliyetlerinin geliştirilmesi

Tarsus- Çamlıyayla alt bölgesinin sahip olduğu doğal, tarihi ve kültürel değerler önemli bir turizm potansiyeli oluşturmaktadır. Tarsus-Kazanlı turizm bölgesinin ilanı alt bölgede turizm sektörünün önemini arttırmıştır. Mevcut potansiyelin değerlendirilmesi ve tarihi ve kültürel değerlerin turizme kazandırılması amacıyla gerçekleştirilecek olan faaliyetler bu alt-bölgenin gelişmesi için önem arz etmektedir:

- Tarsus-Kazanlı turizm bölgesinin tanıtılması
- İnanç, doğa ve yayla turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi
- Turizm envanterinin çıkarılması
- Arkeolojik sit alanlarının değerlendirilmesi

Mevsimlik tarım işçilerinin yaşam koşullarına ilişkin sorunlar alt bölgede önemli bir sosyal uyum sorunu olup bunlara yönelik hizmetlerin geliştirilmesi öngörülmektedir. Bu kapsamda gezici sağlık ve barınma hizmetleri sağlanacaktır.

Tarsus-Çamlıyayla alt bölgesi, bölge bütününde göç alan merkezlerden önemli bir tanesidir. Göçle gelen ve çoğunluğu genç ve niteliksiz nüfusun sosyal uyum sorunlarının çözülmesi önem arz etmektedir. Bu sorunların çözümüne yönelik gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Göçle gelen nüfusun mesleki niteliğinin artırılması
- Göçle gelen nüfusa yönelik sosyal uyum faaliyetleri

Bölgenin diğer bir sorunu katık atık toplama ve dönüşüm altyapısındaki yetersizliklerdir. Bu kapsamda, alt bölgede önemli bir çevresel sorun teşkil eden katı atık bertarafına ilişkin olarak belirlenen merkezlerde katı atık toplama noktalarının oluşturularak bölgedeki yerleşimlere hizmet edecek geri dönüşüm tesislerinin kurulması önem arz etmektedir.

4.4.2 S2 Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişme stratejisi, bir yanda alt bölgenin kırsal kesiminde üretim tekniklerinin geliştirilmesi, çiftçilere yönelik eğitim ve envanter çalışmaları gibi tarımsal üretim süreçlerinin iyileştirilmesine dönük faaliyetleri içerirken diğer yandan alt bölgede potansiyel arz eden rüzgar ve güneş gibi alternatif enerji kaynaklarının değerlendirilmesine yönelik çalışmaları kapsamaktadır. Ayrıca alt bölgenin kırsal kesiminde önemli bir eksiklik olarak görülen sulama suyu, atık su arıtma ve içme suyu altyapı sistemlerinin iyileştirilmesi faaliyetleri de bu strateji altında ele alınmaktadır.

Tarımda öne çıkan bir alt bölge olan Tarsus-Çamlıyayla alt bölgesinde, tarımsal üretimin verimsizliği önemli bir sorundur. Öte yandan tarımsal üretime ilişkin veriler-Çukurova Bölgesinin ve Türkiye'nin genelinde olduğu gibi- yetersizdir. Bu sorunların çözümüne yönelik olarak gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Tarımsal üretim tekniklerinin geliştirilmesi
- Çiftçilere yönelik eğitim faaliyetleri
- Tarımsal envanter çalışmalarının yapılması

Alt bölgede alternatif enerji kaynakları önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Bu potansiyelin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilecek olan faaliyetler aşağıdaki gibidir:

- Alternatif enerji kaynakları potansiyelini tespit etmek amacıyla araştırma yapılması
- Rüzgar tribünlerinin kurulması
- Güneş enerjisi sistemlerinin yaygınlaştırılması

Tarsus-Çamlıyayla alt bölgesinin kırsal kesimindeki altyapı sorunları öne çıkan bir diğer sorun alanı olmaktadır. Özellikle dağ köylerinin sulama suyu ve ova köylerinin içme suyu ve atık su arıtma problemlerinin çözümüne yönelik altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda öncelikle sulama suyu, içme suyu ve atık su arıtma sıkıntısı olan köylerin tespit edilmesi gerekmektedir.

4.5 5. ALT BÖLGE(POZANTI, ALADAĞ, KARAIŞALI)

Pozantı-Aladağ-Karaisalı alt bölgesi, tarım, hayvancılık ve ormancılık faaliyetlerinin öne çıktığı kırsal karakterin ağır bastığı bir alt bölgedir. Alt bölge içinde Pozantı ilçesi, TR62 Düzey-2 Bölgesi'ni kuzeye bağlayan ana arter üzerinde yer alması sebebiyle Aladağ ve

Karaisalı ilçelerine göre gelişmişlik derecesi daha iyi durumda olmaktadır. Pozantı’da, yayla turizmine dönük potansiyel nedeniyle hizmetler sektörü de nispeten gelişmiştir. Buna karşılık Aladağ ve Karaisalı ilçeleri dağlık kesimde ekonomik faaliyetlerin daha az çeşitlilik kazandığı, daha düşük gelir seviyesine sahiptirler. Bu özellikleriyle coğrafi kısıtlar olmakla birlikte Pozantı ilçesi bu alt bölge için çekim merkezi olabilecek niteliktedir. Ancak tüm bölge için gelir kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve yaşam standardının yükseltilmesi temel stratejilerden biri olarak görülmektedir.

Buna göre “Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak” stratejisi ile alt bölgede doğa ve yayla turizmini temel alan hizmetler sektörünün geliştirilmesi hedeflenmektedir. İkinci ana strateji olan “Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek” stratejisi bir yandan alt bölgede öne çıkan tarım sektöründe üretim süreçlerinin iyileştirilmesini hedeflerken diğer yandan mevcut doğal kaynakların korunmasına yönelik olarak çevresel alt yapının iyileştirilmesini amaçlamaktadır. “Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek yaşam standardını yükseltmek” stratejisi ise alt bölgede yoğun olarak bulunan orman köylerinde ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi, köylerin altyapısının geliştirilmesi ve alt bölge içi ulaşım ağının iyileştirilmesi faaliyetlerini içermektedir.

5. Alt Bölge Stratejisi

Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak

Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek

4.5.1 S1 Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak

Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak stratejisi ile Pozantı-Aladağ-Karaisalı alt bölgesinde öne çıkan doğa ve yayla turizminin geliştirilmesi, turizm hizmetlerine yönelik işgücünün yetiştirilmesi ve eğitim ve sağlık hizmetlerine dönük altyapının iyileştirilmesi faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini öngörülmektedir.

Pozantı-Aladağ-Karaisalı alt bölgesinde potansiyel arz eden doğa ve yayla turizmini değerlendirmeye yönelik olarak yatak kapasitesinin artırılması hedeflenmekte ve özellikle doğa turizminin bölgede ve bölge dışında tanınmasına olanak sağlayacak etkinliklerin düzenlenmesi amaçlanmaktadır.

Yukarıda ifade edilen farklı turizm türlerine yönelik olarak hizmetler sektöründe görev alacak ara eleman eksikliğini gidermek üzere iş gücü yetiştirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi öngörülmektedir. Diğer taraftan, dağlık kesimlerin ağırlıklı olduğu ve kırsal karaktere sahip bu alt bölgede yetersiz görünen eğitim hizmetlerine yönelik olarak ilk ve orta öğretimde derslik ve yurt gibi fiziksel alt yapı eksikliklerinin giderilmesi alt bölge için büyük önem taşımaktadır. Bu sayede bölge içi dengesizliklerin giderilmesi ve toplumsal hayata ilişkin iyileşmeler sağlanması hedeflenmektedir.

Alt bölge içerisinde coğrafi olarak en kopuk konumda bulunan Aladağ ilçesinin temel sorunlarından bir tanesi olan sağlık alanında fiziksel alt yapı yetersizliğinin giderilmesi için ilçede sağlık yatırımlarına ihtiyaç bulunmaktadır.

4.5.2 S2 Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek stratejisi alt bölgenin temel ekonomik faaliyet alanını oluşturan tarım sektöründe üretim süreçlerinin iyileştirilmesi, tarımsal işgücünün geliştirilmesi ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı çerçevesinde çevresel altyapının iyileştirilmesi faaliyetlerini hedeflemektedir.

Tarımın ana faaliyet kolu olduğu Pozantı-Aladağ-Karaisalı alt bölgesinde katma değeri düşük tarım ürünlerinden ziyade katma değeri yüksek ürün üretimine yönelmesi ve sulanamayan ve killi toprakların kullanılabilir hale getirilmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda Aladağ ilçesinde sulama göleti yapılması ve alt bölge genelinde verimli sulama sistemlerinin geliştirilmesi ile tarımsal üretim süreçlerinin iyileştirilmesi hedeflenmektedir.

Diğer yandan tarımsal iş gücünün niteliğinin artırılması için çiftçilerin zirai üretim teknikleri konusunda bilgilendirme ve eğitime tabi tutulması tarımsal verimliliğin arttırılmasına katkısı olacaktır.

Alt bölge için bir diğer sorun alanı olan katı atık bertarafının iyileştirilmesi için belirlenen merkezlerde katı atık bertaraf tesislerinin inşası alt bölgede çevrenin korunmasına faydası olacaktır.

4.5.3 S3 Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek

Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek stratejisi Pozantı-Aladağ-Karaisalı alt bölgesinde çok sayıda bulunan orman köylerinde yaşayan köylülerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve dağlık kesimin ağırlıklı olduğu alt bölge coğrafyasında ulaşım altyapısındaki eksikliklerin giderilmesi faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini hedeflemektedir.

Coğrafi koşulların engel oluşturduğu alt-bölgede ulaşım altyapısındaki eksikliklerin giderilmesi için gerek birbirinden kopuk olan ilçeler arasındaki bağlantı yollarının gerekse bu ilçelerin alt bölge dışına olan bağlantılarının iyileştirilmesi gerekmektedir.

Alt bölge genelinde yaygın olarak yer alan orman köylerinde yaşayan halkın gelir seviyesinin yükseltilmesi ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi için köylerin yapısına uygun ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve köy fiziksel alt yapılarının geliştirilmesi hedeflenmektedir.

4.6 6. ALT BÖLGE (CEYHAN, YUMURTALIK, KARATAŞ)

Ceyhan, Yumurtalık ve Karataş ilçelerinden oluşan alt bölge metropoliten alana komşudur. Tarım karakteri baskın olan alt bölgede sanayi üretimi de diğer alt bölgelere kıyasla ön plana çıkmaktadır³⁵. Alt bölgenin merkezi olan Ceyhan ile Yumurtalık arasında ilişki ağı güçlüdür ancak bu ilişki durumu Ceyhan, Karataş arasında ulaşım sıkıntısına bağlı olarak daha zayıf kalmıştır.

Alt bölge özellikle tarla ürünleri üretimi açısından bölge içinde önemli bir konuma sahiptir. Ayrıca, enerji ihtisas endüstri bölgesi kurulması yönünde alınmış olan ulusal ölçekli alınmış bir kararın bulunması, mevcut durumda petrol boru hatlarının sonlandığı nokta olan bölgenin karakterini önemli ölçüde etkileyecek ve bölgenin sahip olduğu rolü güçlendirecektir.

Alt bölge homojen bir yapıya sahip bulunmamaktadır. Ceyhan merkez ile Yumurtalık ve Karataş'ın göstermiş olduğu farklı karakterler stratejilerin de farklılaşmasına neden olmaktadır. Ceyhan kent merkezi için “sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak”

³⁵ Ayrıntılı bilgi için Bkz.Değerlendirme Raporu s.76.

stratejisi temel olacaktır. Ceyhan kırsalı, Yumurtalık ve Karataş için ise “doğal kaynaklara dayalı olarak gelişme” temel stratejisi uygulanacaktır.

6. Alt Bölge Stratejisi

Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak
Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

4.6.1 S1 Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak

Ceyhan merkezin mevcut durumu birçok açıdan gelişmiş olduğu görülmektedir³⁶. Bu açıdan alt bölgenin Ceyhan merkezli olmak üzere sektörel anlamda uzmanlaşması üreteceği katma değeri ve rekabet gücünü arttıracaktır.

“Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak” stratejisi altında, tarıma dayalı gıda sanayinin geliştirilmesi, göçle gelen nüfusun sosyal uyum sorunlarının ve altyapı ihtiyaçlarının giderilmesi ve katı atık depolama ve çöp imha tesisinin kurulması faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Alt bölgede önemli miktarda üretilmekte olan tarla ürünleri gıda sanayinde işlenmeye uygundur. Alt bölgede mevcut bulunan tarım üretimi ve buna dayalı gıda sanayinin organize tarım sanayi yapısı içerisinde değerlendirilmesi, alt bölgenin ürettiği katma değeri arttıracak ve bölgenin rekabet gücüne katkı sağlayacaktır.

Ceyhan’da sanayi yatırımlarının ve üretiminin artması beklenmekte olup bu durum mevcut ara eleman eksikliğini daha da arttıracaktır. Bu çerçevede yetişmiş ara eleman ihtiyacının karşılanması için mesleki eğitim kurslarının açılması ve hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesi gerekmektedir.

Alt bölge başta Ceyhan olmak üzere metropoliten alanlar gibi yoğun göç almaktadır. Ceyhan’a yönelen göç genel olarak tarım faaliyetleri nedeniyle olmaktadır. Önümüzdeki dönemde ulusal projelerin hayata geçmesi ve sanayi sektörünün gelişmesiyle birlikte alt bölgeye göçün yoğunlaşması beklenmektedir. Bu doğrultuda düşünüldüğünde göçle gelen nüfusun sosyal uyum sorunlarının ve altyapı ihtiyaçlarının giderilmesi, alt bölgenin çekim merkezi olmasına katkı sağlayacaktır.

³⁶ Bkz. Değerlendirme Raporu s.76.

Ceyhan merkezde görülmekte olan metropoliten karakter neticesinde yoğun şekilde üretilen katı atığın depolanması ve bir çöp imha tesisinin kurulması önem arz etmektedir.

4.6.2 S2 Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

Ceyhan kırsalı, Karataş ve Yumurtalık'ın mevcut durumlarını geliştirebilmeleri için tarım üretimlerini arttırmaları, turizm gibi potansiyeli olan alternatif gelir kaynaklarını güçlendirmeleri ve eğitim-sağlık alanındaki altyapı sorunlarını çözmeleri gerekmektedir. “Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek” stratejisi altında tarımsal üretimde teknolojik altyapının ve üretim süreçlerinin iyileştirilmesi, turizmin geliştirilmesi, eğitim ve sağlık alanındaki fiziksel altyapı sorunlarının giderilmesi faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Tarımsal üretimde teknolojik altyapının ve üretim süreçlerinin iyileştirilmesi için coğrafi bilgi sistemi ve uzaktan algılama gibi ileri tekniklerin tarıma dâhil edilmesi, planlı tarımın yapılması, tarımsal üretimde bilinçli sulamanın yaygınlaştırılması ve toprağın verimini düşüren anız yakılmasına alternatif çözümlerin bulunması gerekmektedir.

Özellikle Karataş ve Yumurtalık'ın turizm potansiyeli bulunmaktadır. Bu potansiyelin geliştirilerek ekonomik değere dönüştürülmesi alt bölge yaratılan katma değeri artıracak ve gelişmesine katkı sağlayacaktır. Bu çerçevede turizmin geliştirilmesi gerekmektedir.

Ceyhan kırsalı, Karataş ve Yumurtalık'ta mevcut eğitim kurumlarının fiziki altyapısının iyileştirilmesi ve Karataş ve Yumurtalıkta okul öncesi eğitim kurumu açığının kapatılması eğitim ve sağlık alanındaki fiziksel altyapı sorunlarının giderilmesi ve sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve fiziksel altyapısının güçlendirilmesi için gerçekleştirilecek faaliyetlerdendir.

4.7 7. ALT BÖLGE (KOZAN, İMAMOĞLU)

Kozan, İmamoğlu alt bölgesi metropoliten alanın çeperinde tarımsal üretimle öne çıkan bir alt bölgedir³⁷. Kozan ilçesi hem kendi alt bölgesinin hem de yakın civardaki küçük ilçelerin merkezi olma konumundadır. Tarihten gelen merkez olma konumu Kozan'ı bölge içerisinde alternatif bir çekim merkezi haline getirmektedir. Ayrıca, alt bölge sahip olduğu

³⁷ Ayrıntılı bilgi için Bkz. Değerlendirme Raporu s.82-87.

yüksek tarım potansiyelini geliştirmek ve sahip olduğu kültürel ve doğal değerleri turizme kazandırmak suretiyle gelişmeyi sağlayacaktır.

7. Alt Bölge Stratejisi

Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak

Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

4.7.1 S1 Sektörel uzmanlaşmış yeni çekim merkezi olmak

Kozan-İmamoğlu alt bölgesinde, Kozan ilçesinin bölge içerisinde yeni çekim merkezi olması yönünde en önemli gelişme alanı ilçede yakın çevresindeki tarımsal ve doğal ürünlerin işlenmesini, depolanmasını ve paketlenmesi sağlayacak sanayi tesislerinin geliştirilmesi, pazarlanmasına dönük faaliyetlerin merkezi olmasıdır. Bu amaca yönelik olarak en önemli altyapı imkanı bölgede yer alan Organize sanayi Bölgesi'dir.

İlçenin merkez olma konumunun geliştirilmesini sağlamak için altyapı yönünden de gelişmesi gerekmektedir. Özellikle çevre ilçelerle bağlantısını sağlayan karayolu ulaşımının, kentsel altyapının, eğitim ve sağlık hizmetlerinin ve kültürel faaliyetlere dönük altyapısının da geliştirilmesi gerekmektedir.

Kozan ilçesinin yakın çevresi ve bölge içinde çekim merkezi haline gelme amacı doğrultusunda, ilçe merkezinde hizmetler sektörünün ve özellikle bu sektöre yönelik insan kaynaklarının geliştirilmesi faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

4.7.2 S2 Doğal kaynaklara dayalı olarak gelişmek

Alt bölge belirgin bir şekilde tarıma dayalı bir ekonomiye sahiptir. Tarımsal ürün çeşitliliği belli alanlarda kısıtlı kalmıştır (Tarla ürünleri, narenciye)³⁸. Bölgede ürünlerin kalitesini, çeşitliliğini ve verimini artırmak üzere tüm üretim süreçlerinin iyileştirilmesine yönelik olarak, verimli sulu tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması, üretim teknikleri, organizasyon yapısı ve insan kaynaklarının geliştirilmesi öngörülmektedir.

Dağlık bölgeleri doğa turizmi, Anavarza Kalesi ve bunun gibi tarihi değerler kültür turizmi'nde geliştirilmeye uygun alanlardır. Kozandaki tarihi kent dokusunun turistik olarak

³⁸ Ayrıntılı bilgi için Bkz. Değerlendirme Raporu s.84.

değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu konuda Kozan kent merkezinde, nitelikli yatak kapasitesinin geliştirilmesi, ilgili turizm türlerine yönelik altyapı geliştirme çalışmaları gerçekleştirilecektir.

4.8 8. ALT BÖLGE (FEKE, SAİMBEYLİ, TUFANBEYLİ)

TR62 bölgesinin sosyo-ekonomik göstergeleri açısından en az gelişmiş alt bölgesini oluşturan Feke-Saimbeyli-Tufanbeyli alt bölgesinin ekonomisi temel olarak hayvancılık ve tarıma dayalıdır. Üretilen bu tarım ve hayvancılık ürünlerinin çoğunluğu da yerel ihtiyaçları karşılamaya yöneliktir. Çukurova bölgesini kuzeyinde yer alan bölge ve illere bağlayan karayolu alt bölgede yer alan üç ilçenin tümünün merkezinden geçmektedir. Coğrafi yapı itibarıyla kuzeye doğru gidildikçe alt bölgedeki yerleşim birimlerinin komşu il ve ilçelerle olan sosyo-ekonomik ilişkileri artmaktadır.

Bu veriler ışığında Feke-Saimbeyli-Tufanbeyli alt bölgesi için temel strateji alt bölgedeki gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve halkın yaşam standardını yükseltmek olmaktadır.

8. Alt Bölge Stratejisi

Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek

4.8.1 S1 Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek

“Gelir kaynaklarını çeşitlendirmek ve yaşam standardını yükseltmek” stratejisi öncelikle alt bölgede temel faaliyet alanı olan tarım ve hayvancılık sektöründe verimliliği artırarak, alt bölge şartlarına uygun yeni ürün deseni yaratmayı amaçlamaktadır. Diğer yandan alt bölgede potansiyeli olan turizmin geliştirilmesi ve ara eleman ihtiyacını karşılamak üzere mesleki eğitimin yaygınlaştırılması önem arz etmektedir. Ayrıca eğitim ve sağlık altyapısı ile kentsel ve kırsal fiziksel alt yapının iyileştirilmesine yönelik faaliyetler alt bölge genelinde yaşam standardının yükselmesine katkı sağlayacaktır.

Alt bölgede tarımsal üretimde verimliliği arttırmak için sulama ve gübreleme konusunda çiftçiler eğitilecek, tarımsal ürünlerin katma değerini arttırmak için ise

kooperatifleşme yoluyla tarımsal ürünlerin pazarlama, depolama ve işleme faaliyetleri geliştirilecektir.

Feke-Saimbeyli-Tufanbeyli alt bölgesinde kapalı alanda besicilik ve sütçülük, arazi şartlarına uygun kümes hayvancılığı ve arıcılık gibi yeni hayvancılık faaliyetleri yapılarak alternatif gelir kaynağı yaratılacaktır.

Alt bölgede potansiyel teşkil eden doğa, kültür, inanç turizmine yönelik tanıtım ve geliştirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Bölgede öne çıkan sektörlerde ihtiyaç duyulan ara eleman sıkıntısını gidermek için mesleki eğitim faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Eğitim ve sağlık alt yapısındaki eksikliklerin giderilmesi kapsamında uzman sağlık personeli ihtiyacının karşılanması ve kız öğrencilerin orta öğretime katılımlarının arttırılması sağlanacaktır.

Feke-Saimbeyli-Tufanbeyli alt bölgesinde İçme suyu, kanalizasyon ve arıtma tesisleri, kesimhane ve sosyal etkinlik alanları gibi kentsel alt yapı eksiklikleri ile alt bölge genelindeki ulaşım alt yapısı eksikliklerinin giderilmesi hedeflenmektedir.

Alt bölge kırsal kesiminde yaygın olarak bulunan orman köylerinde yaşayan halkın gelir seviyesini yükseltmek için halka gelir getirici alternatif iş alanlarını sağlamak için çalışmalar gerçekleştirilecektir.

5 FİNANSMAN

Planın uygulama dönemi olan 2010-2013 yılları arasında, Plan çerçevesinde belirlenmiş olan hedeflere ulaşmak için Ajansın kullandırabileceği kaynağın 100 milyon TL civarında olacağı tahmin edilmektedir.

Ajansın ilk elden sağlayabileceği bu kaynağın yanı sıra çeşitli kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektör kuruluşları da plan döneminde çeşitli finansman olanaklarını bölgenin kullanımına açacaktır. Söz konusu bu finansman kaynakları, plan döneminde planın hayata geçirilmesi için doğrudan ve dolaylı olarak katkı sağlayacaktır.

Bölgede faaliyette bulunan tüm bankaların Adana ve Mersin illerinde kullandıkları toplam kredi miktarı 2009 yıl sonu itibarıyla 12 milyar TL'ye yaklaşmıştır. Daha önceki yıllarda kredi kullanımında meydana gelen artışlar göz önüne alındığında, plan döneminde 60 milyar TL'lik finansmanın bölge içinde kullanılabilir olduğu tahmin edilmektedir.

Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı çerçevesinde 2009 yılı içerisinde bölgede yaklaşık 10 milyon TL kaynak kullandırılmıştır. Plan döneminde yaklaşık 50 milyon TL kaynak kullandırabileceği tahmin edilmektedir. Bunun yanı sıra, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) tarafından bölgede oluşturulacak finansman olanakları değerlendirildiğinde, 2009 yılı için Adana'nın KOSGEB genel destekleri kapsamından yaklaşık 530 bin TL. tutarında yararlandığı, kredi faiz desteklerinden ise yaklaşık 82 milyon TL. tutarında yararlandığı görülmüştür. Aynı yıl Mersin ise KOSGEB genel destekleri kapsamından yaklaşık 540 bin TL. tutarında yararlandığı, kredi faiz desteklerinden ise yaklaşık 69 milyon TL. tutarında yararlandığı görülmüştür. Plan döneminde KOSGEB'in bölge için yaklaşık 700 milyon TL. kaynak sağlayabileceği düşünülmektedir.

2008 yılında bölgede gerçekleştirilen toplam kamu yatırımları 550 milyon TL civarında gerçekleşmiştir. Plan döneminde ise yaklaşık 2,5 milyar TL'lik kamu yatırımı gerçekleştirileceği düşünülmektedir.2010-2013 plan döneminde bölgede kullandırılması muhtemel finansman kaynakları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir (Milyon TL).

ÇKA	Bankalar	KOSGEB	KKYDP	Kamu Yatırımı	Toplam
100	60.000	700	50	2.500	63.350

6 PERFORMANS GÖSTERGELERİ³⁹

TEMATİK EKSENLER	STRATEJİLER	PERFORMANS GÖSTERGELERİ
TE1 REKABET GÜCÜ	TE1.S1 LİDER SEKTÖRLERDE İNOVASYONUN SAĞLANMASI	*Bölgesel katma değerdeki artış oranı *Bölgenin gıda sanayi ihracatının Türkiye içindeki payı *Bölgenin kimya sanayi ihracatının Türkiye içindeki payı *Bölgenin tekstil ve giyim eşyası sanayi ihracatının Türkiye içindeki payı
	TE1.S2 GÜÇLÜ SEKTÖRLERİN PAZAR AĞLARININ GENİŞLETİLMESİ	*Metal eşya-makine sanayi ihracatının Türkiye içindeki payı *Bölgenin kağıt ürünleri sanayi ihracatının Türkiye içindeki payı
	TE1.S3 GELİŞEN SEKTÖRLERİN ARZ YÖNÜNDEN GÜÇLENDİRİLMESİ	*Turistik tesislerde geceleme sayısı sıralamasında Düzey2 Bölgeleri arasındaki sıra *Mobilya sektörü ihracatının Türkiye içindeki payı *Kurulan yeni rüzgar enerjisi tesisi sayısı
	TE1.S4 GİRİŞİMCİLİĞİN GELİŞTİRİLMESİ	*Bölgede açılan firma sayısının toplam firma sayısına oranı / Türkiye’de açılan firma sayısının toplam firma sayısına olan oranı
	TR1.S5 YATIRIM ORTAMININ İYİLEŞTİRİLMESİ ve BÖLGENİN TANITIMI	* Yabancı sermayeli firma sayısı *Yatırım teşvik belgeli sabit yatırım miktarı
	TE1.S6 İNSAN KAYNAKLARININ GELİŞTİRİLMESİ	*İnsan kaynaklarının geliştirilmesini destekleyen program sayısı *İşsizlik oranı
	TE1.S7 ÖNE ÇIKAN SEKTÖRLERDE AR-GE VE İNOVASYONUN GELİŞTİRİLMESİ	*Faydalı model, patent ve endüstriyel tasarım başvuru sayısında TR62 Bölgesinin Düzey2 bölgeleri içindeki sırası *Bölgenin toplam ihracatındaki yıllık ortalama artış oranı

³⁹ Planın genel performansını 2010-2013 dönemi sonunda ölçmek amacıyla MDA’da yer alan ve DPT, EDAM veya URAK tarafından hazırlanan çalışmalar baz alınarak, aynı kurumlar tarafından yinelenen ya da ÇKA tarafından yapılacak/yaptırılacak olan sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi sıralamasında Adana ve Mersin illerinin yeri performans göstergesi olarak kullanılacaktır.

TEMATİK EKSENLER	STRATEJİLER	PERFORMANS GÖSTERGELERİ
TE2 SOSYAL UYUM	TE2.S1 GÖÇLE GELEN NÜFUSUN SOSYAL VE İKTİSADİ UYUMUNUN SAĞLANMASI	*Göçle gelen nüfusun ağırlıklı olarak yaşadığı mahallelerde uygulanan mekansal iyileştirme projesi sayısı *İşsizlik oranı
	TE2.S2 DEZAVANTAJLI GRUPLARIN İŞ HAYATINA VE SOSYAL YAŞAMA KATILIMININ ARTIRILMASI	*Suç işleyen çocuk ve sokak çocuğu sayısı *Ev kadınlarının işgücüne dahil olmayan nüfus içindeki oranı *Yaşlı ve engellilere yönelik uygulanan mekansal iyileştirme projesi sayısı
	TE2.S3 SİVİL TOPLUM FAALİYETLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ	*STK'lar tarafından hazırlanan ve çeşitli kurumlar tarafından desteklenmeye hak kazanan proje sayısı *Kurumlar arası ilişkiler ağının yapısı *Sivil toplumun geliştirilmesine yönelik kurulan platform sayısı

TEMATİK EKSENLER	STRATEJİLER	PERFORMANS GÖSTERGELERİ
TE3 YAŞAM KALİTESİ	TE3.S1 SAĞLIK HİZMETLERİNİN İYİLEŞTİRİLMESİ	*100.000 kişi başına düşen hastane yatak sayısı
	TE3.S2 EĞİTİM HİZMETLERİNE YÖNELİK İNSAN MEKANSAL ALTYAPININ GELİŞTİRİLMESİ	* İlköğretimde ve ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı
	TE3.S3 KENTSEL ÇEVRENİN KALİTESİNİN ARTIRILMASI VE ALTYAPININ GELİŞTİRİLMESİ	* İl merkezlerindeki kişi başına düşen sosyal donatı alanı miktarındaki artış oranı *Merkez dışı ilçelerde kentsel çevrenin iyileştirilmesine yönelik uygulanan proje sayısı *Kentsel dönüşüm projeleri kapsamında dönüştürülen konut sayısındaki artış oranı
	TE3.S4 KENTLERİN GÜVENLİĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ	*İşlenen suç sayısı sıralamasında Düzey2 Bölgeleri arasındaki sıra

TEMATİK EKSENLER	STRATEJİLER	PERFORMANS GÖSTERGELERİ
TE4 ÇEVRE	TE4.S1 KATMA DEĞERİ YÜKSEK ENDEMİK BİTKİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	*Endemik bitkileri işleyerek ürün çeşitlemesine giden işletme sayısı/Endemik bitkileri değerlendiren yeni girişim sayısı
	TE4.S2 GÜNEŞ VE RÜZGAR ENERJİ KAYNAKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	* Kurulan yeni rüzgar enerjisi tesisi sayısı
	TE4.S3 HASSAS BÖLGELERİN KORUNMASI	*Hassas bölgelerle ilgili geliştirilen yeni proje sayısı
	TE4.S4 ÇEVRE DOSTU FAALİYETLERİN GELİŞTİRİLMESİ	*Bölgesel entegre katı atık tesisi sayısı *Katı atık bertaraf yöntemi olarak düzenli depolama yöntemini kullanan belediye sayısı *Arıtma tesisi olan belediye sayısı
	TE4.S5 ÇEVRE SORUNLARI HAKKINDA FARKINDALIK YARATILMASI	*Çevre sorunları konulu düzenlenen büyük ölçekli etkinlik sayısı
	TE4.S6 KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI VE YAŞATILMASI	Geliştirilen koruma projesi sayısı İşlevsel hale getirilen kültürel varlık sayısı

7 KOORDİNASYON, İZLEME VE DEĞERLENDİRME

Bölge planının hayata geçirilmesine yönelik kaynak planlamasının daha etkin yapılması, kaynakların programlama, izleme ve değerlendirme döngüsü içinde etkin bir şekilde kullanılabilmesi ancak uygulamayı daha etkin bir şekilde yönlendirecek sistematik bir izleme-değerlendirme altyapısı ile mümkündür. Plan kapsamında belirlenen temel hedef ve stratejilere dönük performansı ölçmenin ve hesap verebilirliğin zeminini oluşturacak güçlü bir izleme ve değerlendirme mekanizması kurulması gerekmektedir. Yürütülen faaliyetlerin sonuçlarından da yararlanarak, nakdi ve fiziki gerçekleştirmelerle birlikte göstergeler bazında ilerlemeyi de ortaya koyacak bütüncül bir izleme sistemi büyük öneme sahiptir.

Öte yandan, etki değerlendirmesine yönelik kapasitenin geliştirilmesi ve uygulanan programlar için etki değerlendirmesinin yapılması bu Planın uygulama aşamasında yapılacak önemli faaliyetler arasındadır. Bölge Planı tüm bölgesel aktörler marifetiyle uygulanacağı için başta yerel yönetimler olmak üzere, ilgili kurumların ve aktörlerin proje hazırlama, uygulama, izleme ve değerlendirme konularında kapasitelerinin artırılması Plan kapsamındaki faaliyetlerin izlenmesini de kolaylaştıracaktır. İl yönetiminin, yerel yatırımların planlaması, uygulanması, koordinasyonu, izlenmesi ve değerlendirilmesinde etkinliğinin artırılması da bu noktada önemlidir.

Çukurova Kalkınma Ajansı'na bölgedeki yerel yönetim ve paydaşlarla işbirliği içerisinde bir bölgesel izleme ve değerlendirme sisteminin en kısa zamanda faal hale getirilmesi konusunda önemli sorumluluk düşmektedir. Bu yönde öncelikle bir Bölge Planı izleme komitesinin (BPİK) kurulması faydalı görülmektedir. Bu komitenin kurulmasında Plan'ın hazırlanma sürecinde danışma amaçlı meydana getirilen Bölge Planı Danışma Komitesi (BPDK) nüve oluşturacaktır. BPİK Plan kapsamında her bir strateji için belirlenen performans göstergelerinin değerlendirmesini temel alan ÇKA'nın hazırlayacağı 6 aylık raporlar ile Plan uygulamasının takibini gerçekleştirecektir. İzleme komitesi kendi belirlediği çalışma takvimi çerçevesinde düzenli aralıklarla toplanacak ve Plan uygulama sürecinin izlenmesini gerçekleştirecektir. Bu toplantıların koordinasyonu ve sekreteryası ÇKA Planlama ve Programlama birimi tarafından gerçekleştirilecektir.

EKLER

EK 1: TEMATİK TOPLANTILAR KATILIMCI LİSTESİ

KATILIMCININ ADI-SOYADI	KURUM/KURULUŞ
YUSUF TÖLÜN	Tarsus Toprak Ve Su Kayn. Enstitüsü
EMİNE ÖZALP	Adana Büyükşehir Belediyesi
MEVLÜT ERK	Adasürkal Derneği
ZEKERİYA NANE	Adana Orman Bölge Müd.
HAKAN DOĞAN	Adana Orman Bölge Müdürlüğü
DEVİRİM KARA	Adana İl Çevre Ve Orman Müd.
SEVGİ REÇBEROĞLU	Mersin İl Özel İdaresi
ŞAHİN EMRE	Adana İl Özel İdaresi
BELMA ALTINTOP	İl Çevre Ve Orman Müd.
MUSTAFA PEKEL	Adana Orman Bölge Müdürlüğü
FATİH CEYLAN	Mersin Araştırma
MUSTAFA KILIÇ	T. Halk Bankası A.Ş.
GÖKMEN YILHAN	T. İş Bankası A.Ş.
NACİ SERTER	Sanayi Ve Ticaret İl Müdürlüğü
REMZİ DOĞAN	Sanayi Ve Ticaret İl Müdürlüğü
MUSTAFA YILDIZ	Sanayi Ve Ticaret İl Müdürlüğü
AHMET ÇOKGÜNLÜ	Müsiad Mersin
HURİSER BALCI	ADANA ÜSAM
İSMAİL ÇİÇEKLİ	KOSGEB
ŞAHİN ÖZCAN	ATB
OSMAN BALCI	ATB
ALTUĞ HAZAR	Çağ Üniversitesi
GÖKHAN SADIKOĞLU	ASİAD
ÖZGÜR DURMAZ	Mersin Teknopark
SEDEF UNCU AKI	BOSSA
DANYAL PEKER	KOSGEB
GÜRSEL KOCATÜRK	Adana İşkur İl Müdürlüğü
SEMA KARTALMIŞ	ADANA ESOB
ALİ DURU	Ceyhan Ticaret Odası
NİYAZİ DONDURMACIOĞULLARI	MERSİN ESOB
MÜJGE ATA	Adana Meksa Vakfı
EROL ERDEN	Yumurtalık Belediyesi
SİNEM TUTKU AKTUĞ	Ceyhan Ticaret Odası
EDİP GÜLNAR	Adana Türkiş Bölge Temsilciliği
HÜSEYİN ÖZKUL	Adana Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Adana Böl. Md.
KENAN BİLDİK	Adana Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Adana Böl. Md.
EMİNE TOROS	Mersin Gençlik Ve Spor İl Müdürlüğü

KATILIMCININ ADI-SOYADI	KURUM/KURULUŞ
GÜNGÖR ÇIRACIOĞLU	YUMDER
NURETTİN TAŞGIN	Adana İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü
COŞKUN TEMİZ	Yüreğir İlçe Belediyesi
RAGİP BEKAROĞLU	İller Bankası 8. Bölge Müdürlüğü
YAKUP YILANCIOĞLU	Adana İl Sağlık Müdürlüğü
MEHMET ULUYURT	Adana İl Sağlık Müdürlüğü
NECMETTİN YAZICIOĞLU	Mersin İl Sağlık Müdürlüğü
GÜLCAN ULUTÜRK	Yüreğir İlçe Belediyesi
İZZET SARIBOĞA	Serbest Şehir Plancısı (ARVESA)
ANDAÇ DEMİRSOY	Toroslar Bld. Bşk. Yrd.
M. SERDAR KARAMANOĞLU	Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü
OLGA LEVİNSKAYA	İçel Sanat Kulübü
SEBAHAT YILDIRIM	İçel Sanat Kulübü (Yönetim)
ÇİĞDEM GÖKSOY	Akdeniz Belediyesi
FATMAGÜL DEMİRTAĞ	Akdeniz Belediyesi
AHMET SEVENCAN	Mersin Bayındırlık İskan Müdürlüğü
AHENK DEMİR	Adana Devlet Tiyatrosu
NİHAT ÖZER	Mersin Emniyet Müdürlüğü
ALİ İHSAN ACAR	Mersin Emniyet Müdürlüğü
LEVENT ERGEN	Sarıçam İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
İSMET YAVUZ	Mersin İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü
A.ALPER TANSEL	Adana Kültür Eğitim Sanat Ve Araştırma Vakfı
TUBA KAYA	Tarsus Belediyesi
ENDER ÖZBEK	Mersin Valiliği
RECEP ORAN	Adana Emniyet Müdürlüğü
İSMAİL OTLUTEPE	Adana Emniyet Müdürlüğü
HÜSEYİN ARKALI	Adana Emniyet Müdürlüğü
CANAN ŞİMŞEK ÖZTÜRK	Yüreğir İlçe Tarım Müdürlüğü
ERCAN YILMAZ	Çukurova İlçe Tarım Müdürlüğü
ALİ KİNİK	Adana Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu
RAMAZAN GÖRGÜN	Sarıçam Belediyesi

EK 2: SEKTÖREL TOPLANTILAR KATILIMCI LİSTESİ

KATILIMCININ ADI-SOYADI	KURUM/KURULUŞ
İSA MAKAL	Yenice Belediyesi
BURÇAK YORULMAZ	Mersin İnternational Port
TOLGA LEVENT	Mersin Üniversitesi
MAHMUT ARSLANHAN	TCDD 6. Bölge Müd.
İSMET KUZUCUOĞLU	DHMi
ALPARSLAN DURMAZ	Mersin Üni. Deniz Ve Tic. M.Y.O
BURCU OĞUZ	Mersin Üni. Deniz Ve Tic. M.Y.O
MEHMET DENİZ	Erman Nakliyat
MURAT SERTİÇ	HSOSB
ŞEYDA DURAN	Adana Ulaştırma Bölge Müd.
METİN ALTINSOY	Mersin Uluslar Arası Liman İşletmesi
FEVZİ FİLİK	MTSO
ÖZGE YILMAZTÜRK	Yenice Belediyesi/Adana Gençlik Merkezi Proje Lideri
SERKAN SERİN	Yenice Belediyesi
H. TUNA	Yenice Belediyesi
SAİT ÇOKAL	Hacı Sabancı OSB
DOĞAN ALKAN	DSİ
MEKİN MERTER SALT	MÜSİAD MERSİN
İBRAHİM GÜRSEY	Camiş Elek. Üretim A.Ş.
CENK KARDEŞ	ATO
PROF. DR. KADİR AYDIN	Çukurova Üniv. Makina Müh. Bölüm
PROF. DR. ALİ BAŞÇETİNÇELİK	Çukurova Üniversitesi
ZEYİNİ AKTAŞ	Tarsus Toprak Su Kay. Araş. Ens.
Ö. CEM DİZDAR	DSİ
BAYAR AYDOĞAN	METAL İŞLERİ KSS
YUSUF ORAZ	GİMTAŞ
ALİ BİLİR	Promaksan Makina Kimya San.
MEHMET CAN SARI	Kasım Makina
BÜLENT ESEN	Kasım Makina
ÇOŞKUN SARIKAYAOĞLU	Vur-Mak Vuruşkan Makine San
İBRAHİM ESERCE	TEMSA
BANU SARIKAYA	TEMSA GLOBAL
AYHAN KIZILTAN	MTSO
HASAN AYYILDIZ	Ayyıldızlar Giyim
HİLAL AKSÖZ	Akuğur Tekstil
HARUN YILDIZ	Madammode Konfeksiyon
İSRAFİL UÇURUM	Oğuz Tekstil
MAHİR ALEV	T.F. Tekstil
EKREM SAĞLAM	MTSO
OSMAN BALCI	Adana Ticaret Borsası

KATILIMCININ ADI-SOYADI	KURUM/KURULUŞ
İLKER BAYRAM	Arkon Tekstil
SEMA YALÇIN	Çukurova Üni. Güzel San. Fak.Teks. Tas. Böl.
HAVVA HALAÇELİ	Çukurova Üni. Güzel San. Fak.Teks. Tas. Böl.
ÖZLEM USLU	Çukurova Üni. Güzel San. Fak.Teks. Tas. Böl.
SELÇUK TANYOL	Çukurova Üni. Güzel San. Fak.Teks. Tas. Böl.
SAMET ÖZSAYIN	Özsayın San. Ltd. Şti.
ZEYNEL SAMSAMA	Samsama Giy.San.Teks.Ür.Tic.Ltd. Şti.
Hasan Bildircin	Berzah Mobilya
Bahar Bindebir	Bindebir Mobilya
Mehmet Ali Yağcı	ATO
UĞUR BÜYÜKKARDEŞ	UR-SA Plastik
PELİN LÜTFİYE ÖZDEMİR	Prima Gıda İhtiyaç Mad. Ambalaj San. Ve Tic. Ltd. Şti.
MUSTAFA KILIÇEL	AGİD
TAHİR YILMAZ	NESA LPG Tüp Tamir Ve Bakımı
CİHAN YAVUZ	Karataş Turizm Otelcilik Meslek Yük. Okulu
FEVZİ BOYRAZ	Namrun Dağ Otel
KERİM TUFAN	Tarsus Belediyesi
OSMAN ARIK	Adana İl Kültür Ve Turizm Müd.
EMİNE ÖĞÜT	Mersin İl Kültür Ve Turizm Müd.
KEMAL BİLDİR	Mersin Üniversitesi
ALİ DOĞAN	Mersin Turizmci İş Adamları Derneği
TANSEL TURAN	Ortopedia Hastanesi
YASEMİN İNAÇ	Tursab Adana/Sega Turizm
GÜNGÖR ÇIRACIOĞLU	Yumurtalık Sos. Kal. Tur. Doğal Varlık. Kor. Der.
CAN GENÇAY	CAGE Tur
YUSUF EVREN	Neva Turizm
TEVFİK YILDIRIM	Adana Valiliği
ALİM ÇOPUROĞLU	Adana Büyükşehir Belediyesi
MURAT İ. HASEKİ	Çağ Üniversitesi
ÖZLEM HOMURLU	Mersin Tic. Ve San. Odası
MEHMET ALİ ÇAY	Çay Çiftlik Ürünleri San.Tic.Paz.Ltd.Şti.
UĞUR ÖZTÜRK	Sunar Mısır Entegre Tesisleri San ve Tic. A.Ş.
SÜLEYMAN SÖNMEZLER	Sönmezler Tarım Makinaları
ÖZGE TURGUT	Güney Süt Sanayi ve Gıda Maddeleri Tic. A.Ş.
ABDURRAHMAN ALTUNBAŞ	Altunbaaşlar Un Gıda Nakliyat San. ve Tic. Ltd.Şti.
RAİF OKUTUCU	Mersin Ticaret Borsası
KENAN BOYACI	Adana Ticaret Borsası
HALDUN COŞKUN	Çukurova Zeytin

KATILIMCININ ADI-SOYADI	KURUM/KURULUŞ
SEYYİD IRMAK	Çukurova Tarımsal Araştırma Enstitüsü
ABDÜLKADİR ÖZTÜRK	İl Özel İdaresi Kırsal Kalkınma Daire Başkanlığı
AYZİN KÜDEN	Çukurova Üniversitesi-Su Ürünleri
NUR ÖZKAN	Tahıl Üreticileri Birliği
RASİM SARI	Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası
ALİ ERHAN OKYAY	Tarsus Ticaret ve Sanayi Odası
HAYRETTİN YILMAZ	Yummy Meyve Suları Gıda San.Tic.A.Ş.
İBRAHİM KÖSELİ	Tavaş Yem
FAİK BURAKGAZİ	MTSO
YÜKSEL ÖZDEMİR	Mersin Üniversitesi
HALUK TILTAY	Adana Sanayi Odası
RİFAT KODAL	Adana Seyhan Ziraat Odası
SERKAN SERİN	Yenice Belediyesi
H.TUNA BOROĞLU	Yenice Belediyesi
DURMUŞ HALİS	Yüreğir Ziraat Odası
KEMAL YILDIZ	Elita Gıda A.Ş.
CİHANGİR KIRAZ	Agnova Tarım
ÖZLEM HOMURLU	MTSO
MEHMET ALİ YAĞCI	Adana Ticaret Odası
CENK KADEŞ	Adana Ticaret Odası
YEŞİM YALÇIN MENDİ	Ç.Ü.Z.F. Bahçe Bitkileri Bölümü
YILDIZ AKAKAÇAR	Ç.Ü.Z.F. Bahçe Bitkileri Bölümü
M.EMİN BİLGİLİ	Çukurova Tarımsal Araştırma Enstitüsü
REZAN Ş. YORNUK	Yörük Süt
M.SERTAÇ ÖZER	Ç.Ü.Z.F. Gıda Mühendisliği Bölümü
HALİS ARIOĞLU	Adana Çiftçiler Birliği
MUSTAFA ASPARUK	Mersin Tar-Gıda Paltformu
MEHMET DOĞAN	Yüreğir Ziraat Odası
ALİ KAN	1711 sayılı Kelahmet TTK
HALDUN COŞKUN	Çukurova Zeytin A.Ş. YKB
ABBAS ALTUNIŞIK	Tarım Kredi Koop. Mersin Bölge Birliği
SERDAR PALAZ	404 sayılı Gerdan Tarım Kredi Koop.